

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

**HISTORIE MÁLOTŘÍDNÍ ŠKOLY
V BOLEŠINECH**

Vedoucí práce: PhDr. Bc. Zuzana Svobodová, Ph.D.

Autor práce: Lada Štěrbová

Studijní obor: Pedagogika volného času

Ročník: Třetí

2018

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum

Podpis studenta

„Děkuji vedoucí bakalářské práce PhDr. Bc. Zuzaně Svobodové, Ph.D. za cenné rady, ochotu, připomínky a metodické vedení práce. Dále děkuji Mgr. Michaelu Buriankovi a Ing. Václavě Krausové za poskytnuté informace a materiály.“

Obsah

Úvod	5
1 Málotřídňí školy	7
1.1 Vývoj málotřídňího školství	7
2 Stručná historie a současnost obce Bolešiny	10
2.1 Základňí údaje o obci.....	10
2.2 Stručná historie obce.....	10
3 Vývoj málotřídňího školství v obci Bolešiny.....	14
3.1 Obecná východiska školství v Čechách do roku 1918	14
3.2 Škola Bolešiny do roku 1918.....	19
4 Vývoj málotřídňího školství v Bolešinech v letech 1918 – 1939.....	25
4.1 Obecná východiska školství v Čechách v letech 1918 - 1939.....	25
4.2 Škola Bolešiny v letech 1918 – 1939.....	25
5 Vývoj málotřídňího školství v Bolešinech v letech 1939 – 1948.....	28
5.1 Obecná východiska školství v Čechách v letech 1939 -1948.....	28
5.2 Škola Bolešiny v letech 1939 – 1948.....	29
6 Vývoj málotřídňího školství v Bolešinech v letech 1948 - 1989.....	33
6.1 Obecná východiska školství v Čechách v letech 1948-1989.....	33
6.2 Škola Bolešiny v letech 1948 - 1989	34
7 Vývoj málotřídňího školství v Bolešinech po roce 1989	41
7.1 Obecná východiska školství v Čechách po roce 1989.....	41
7.2 Škola Bolešiny po roce 1989	43
Závěr	46
Použitá literatura.....	51
Obrazové přílohy	56

Úvod

Důvodem výběru tématu Historie málotřídní školy v Bolešinech je osobní znalost prostředí školy, ve které působím jako vychovatelka ve školní družině. Chtěla bych touto prací dát ostatním možnost nahlédnout do vzdělávání v málotřídní škole. Ráda bych poukázala na její důležitou hodnotu a nadstavbu, kterou tento typ škol dětem i rodičům může dát. Je zřejmé, že tak jako se vyvíjí společnost, vyvíjí se i výchovný a vzdělávací proces. Proto si myslím, že nejen pro mě bude zajímavé dozvědět se o škole, ve které pracuji, více o její historii, která utvářela dnešní podobu školy tak, jak ji znám.

Na tyto školy se občas pohlíží s despektem. Nejen někteří rodiče jim příliš nedůvěřují, když se rozhodují, kde budou jejich děti zapsáni k absolvování povinné školní docházky. Bohužel nedůvěra k málotřídním školám zaznívá i z řad učitelů, obcí a státních úředníků. I já jsem „málotřídky“ takto vnímala. Ale i zde platí, že není dobré něco hodnotit bez hlubší znalosti a bez vlastních zkušeností. Ve školním roce 2016/2017 bylo v České republice 1 437 málotřídních škol. Navštěvovalo je 97 632 žáků, což není zanedbatelné číslo.¹ I proto pokládám za důležité ve své bakalářské práci ukázat, že málotřídní školy prošly velkým vývojem a že by měly mít své místo v českém školství. A to je další důvod výběru tématu – snažit se ukázat, že i na málotřídní škole lze děti kvalitně vzdělávat a vychovávat, poskytovat žákům skutečnou individuální podporu a působit tak na jejich další vývoj. I když to samozřejmě klade na učitele zvýšené nároky.

Cílem mé práce je proto popsat začátky, vývoj i současnost málotřídní základní školy v Bolešinech a na příkladu jedné konkrétní školy ukázat proměny a vývoj výchovného a vzdělávacího procesu v málotřídních školách. Získané informace budu zpracovávat přímou a progresivní metodou. Pro lepší pochopení souvislostí popíšu v práci stručně hlavní historické milníky českého školství a jejich dopad na dění v dané škole.

---

¹ VANČUROVÁ, Jindřiška. Re: *Informace o počtu málotřídních škol a počtu žáků*. [elektronická pošta]. Message to: Lada Štěrbová. 5. března 2018 [cit. 5. 3. 2018]. Osobní komunikace, citováno se svolením autora.

Práce bude členěna do sedmi kapitol. Činnost školy je od jejího vzniku úzce spjata s děním v obci, proto je důležité si na začátku představit obec a region, ve kterém se tato konkrétní škola nachází. Přiblížení regionu bude tvořit první část práce.

Druhá část bude zaměřena na samotnou historii a současnost základní školy. Tato část je pro větší přehlednost členěna do pěti období. První bude věnováno období založení a historii obecné školy do roku 1918, druhé historii školy v letech 1918 – 1939. Třetí popíše období druhé světové války, čtvrté se bude zabývat obdobím po roce 1948 do roku 1989. Poslední bude mapovat vývoj školy po roce 1989 až po současnost.

Podklady pro psaní bakalářské práce jsem získala ve Státním archivu Plzeň, ze školních kronik, kroniky obce a z knih, které se váží k vývoji pedagogiky v Čechách. Stěžejní a zásadní pro mne byly školní kroniky, které dle mého názoru nejvíce odrážely dění ve škole i v obci od vzniku školy po současnost. Okrajově, jen pro snazší počáteční orientaci v tématu mé práce, jsem studovala i závěrečné práce zabývající se podobnou problematikou.

Při studiu podkladů k bakalářské práci jsem se setkala se dvěma tvary psané formy typu školy, a to malotřídní a málotřídní. Obě varianty český jazyk povoluje. Rozpor vznikl tím, že ve starém slovníku spisovné češtiny, platném do roku 1993, byl povolen tvar málotřídní, nový slovník ale už používá tvar slova malotřídní. Starý slovník je i nadále tolerován, proto jsou povoleny oba tvary tohoto přídavného jména. Stejně oba tvary malotřídní a málotřídní uvádějí také pravidla českého pravopisu. Pro psaní mojí závěrečné práce jsem se přiklonila ke tvaru slova málotřídní, které používají kroniky bolešinské školy.

1 Málotřídní školy

Tématem mé bakalářské práce je historie málotřídní školy v Bolešinech, proto pokládám za důležité nejprve definovat málotřídní školu.

Definice, která popisuje tento typ školy, uvádí: „*Málotřídní škola je taková škola, ve které na 1. stupni ZŠ nemá každý ročník svoji třídu a svého učitele, v jedné třídě a pod vedením jednoho učitele se učí dva anebo více ročníků.*“²

Další vysvětlení je následující: „*Malotřídní škola je typ školy, ve kterém se alespoň v jedné třídě společně vzdělávají žáci z více ročníků.*“³

Tato charakteristika často vzbuzuje nedůvěru. Logicky vyvstávají otázky, zda je možné žáky kvalitně vzdělávat, pokud se učitel musí věnovat současně více ročníkům. Je potřeba si uvědomit, že je žádoucí rozlišit výuku v tomto typu škol z pohledu historického a zároveň z pohledu dnešního. I málotřídní školy prošly obrovským vývojem a posunuly se v kvalitě výuky. V současné době jsou doménou venkova, ale troufám si tvrdit, že v mnohém předčí i velké městské školy. Důkazem může být nejen základní škola v Bolešinech, ale i školy, které jsem v různých částech klatovského regionu navštívila.

1.1 Vývoj málotřídního školství

Největší rozkvět tyto školy zaznamenaly po zavedení povinné školní docházky v roce 1774, kdy došlo k velkému nárůstu počtu dětí, které bylo nutné začít vzdělávat. Díky školské reformě Marie Terezie začala vzrůstat vzdělanost českého obyvatelstva a zároveň došlo ke stabilizaci českého školství. V té době se začaly rozvíjet přírodní vědy a bylo potřeba na tento rozvoj reagovat větší připraveností žáků i učitelů.

V květnu roku 1869 vstoupil v platnost školský zákon ministra Hasnera, který ustanovil nejen povinnou osmiletou docházku, ale zároveň upravil i ekonomické a sociální zabezpečení učitelů a také jejich odbornou způsobilost zavedením čtyřletého učitelského ústavu s maturitou. Absolventi poté mohli být ustanoveni na místa pomocných učitelů a až po dvou letech praxe mohli vykonat zkoušku učitelské

---

² PETLÁK, Erich. *Málotriedna škola*. Bratislava: Metodické centrum, 1998, s. 5.

³ PRŮCHA, Jan. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. Praha: Portál, 2001, s. 9.

způsobnosti.⁴ Tento školský zákon platil i v meziválečném období. Je zajímavé, že v současnosti, kdy se volá po kariérním řádu a kvalitě pedagogů, lze z historických pramenů vyčíst, že se tato problematika řešila už dávno před sto lety.

O dřívější kvalitě výuky na málotřídních školách lze z dnešního pohledu pochybovat. Jen těžko si lze představit kvalitní vzdělávání žáků při počtu 80 dětí ve třídě. I proto měly tyto školy oproti městským školám upravené učivo. V malých obcích ale byly málotřídní školy nejen jedinou možností učení se, ale měly podíl i na obohacení kulturního a společenského života obyvatelstva. V tehdejších poměrech plnily svoji významnou funkci. Na každé obecné škole se vyučovalo náboženství, jazyk, počty, psaní, zpěv, tělocvik, historie, přírodověda a ženské ruční práce. Rozsah jednotlivého učiva nebyl povinný pro všechny školy, ale záleželo na každé škole, jakým způsobem výuku pojala.⁵

Po druhé světové válce a nastolení totalitního režimu bojovaly málotřídní školy o přežití. V 70. letech docházelo k rušení tohoto typu škol. Zvláště pro malé obce to byl obrovský problém. Začalo docházet k odchodu obyvatelstva do měst. Minulý režim uznal tuto chybu a zastavil rušení málotřídních škol.

Po roce 1989 z důvodu nedostatku dětí zanikla řada málotřídních škol. Ty, které přežily, mohou směle konkurovat velkým městským školám nejen kvalitou výuky, ale i potřebným vybavením. O tom svědčí i testování žáků pátých ročníků, z jejichž výsledků vyplývá, že „málotřídky“ nijak nevybočují ze standardu, ba právě naopak. I připravenost žáků málotřídních škol na vzdělávání na druhém stupni základní školy je více než dobrá. Udržet kvalitu při spojení více ročníků v jedné třídě samozřejmě klade velké nároky na učitele a vychovatele působící na těchto školách. Vést výuku dvěma, někdy i třem ročníkům zároveň a k tomu vytvářet podnětné prostředí je náročné, ale není nemožné.

Argumenty z let sedmdesátých minulého století o důvodech rušení málotřídních škol kvůli nízké kvalitě výuky a vybavenosti škol v současnosti nemohou obstát. V některých aspektech naopak předčí i velké městské školy. Mezi tyto jejich přednosti patří zejména již výše zmiňovaná rodinná atmosféra, s tím spojené úzké sociální vazby

---

⁴ Srov. KASPER, Tomáš; KASPEROVÁ, Dana. *Dějiny pedagogiky*. Praha: Grada Publishing, 2008, s. 97.

⁵ Srov. Tamtéž, s. 100.

mezi žáky, učiteli a rodiči. Děti jsou vedeny více k samostatnosti a věkový rozdíl mezi nimi poskytuje mladším dětem učení nápodobou a starší děti vede naopak k pomoci a toleranci.⁶

Přes všechna výše uvedená pozitiva i v dnešní době řeší málotřídní školy své specifické problémy. Přestože jsou plnohodnotnou součástí školské soustavy, nesou si své osobité starosti. V tomto typu škol hlavně ještě více vstupuje do výuky osobnost učitelů i ostatních zaměstnanců. V malém počtu lidí musí zajistit vše potřebné pro zdárný chod školy. Učitelé musí mít pečlivě připravenou každou vyučovací hodinu, aby byly oba ročníky adekvátně zaměstnané. Zajistit kvalitní personál je pro mnoho ředitelů velkým problémem, nejen kvůli dojíždění, ale hlavně kvůli náročné výuce.⁷

---

⁶ Srov. TRNKOVÁ, Kateřina. Vývoj málotřídních škol v druhé polovině 20. století. In *Studia paedagogica UII Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 133 – 134.

⁷ Srov. TUPÝ, Karel. *Aktuální problémy realizace projektu 1. stupně základní školy*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978, s. 118.

2 Stručná historie a současnost obce Bolešiny

2.1 Základní údaje o obci

Obec Bolešiny se nachází pět kilometrů od okresního města Klatovy v Plzeňském kraji, čtyřicet kilometrů od hranic s Německem v podhůří pohoří Šumava.

„Bolešiny leží v Bolešinské kotlině – strukturně tektonické sníženině v povodí Točnického potoka. Nejvyšším bodem katastru obce je kóta 496 m n. m. „Na Vrších“ a nejnižším bodem je 395 m n. m., kde opouští katastr Točnický potok.“⁸

Bolešiny jsou samostatnou obcí s obecním úřadem, starostou je Ing. Josef Sommer. Pod správu obecního úřadu spadají nedaleké obce Pečetín, Slavošovice, Kroměždice, Újezdec, Domažličky. K 31. 12. 2016 na jejím území žilo 782 obyvatel.⁹ Obec se neustále rozrůstá nejen díky blízkosti a dostupnosti bývalého okresního města Klatovy, ale také proto, že poskytuje předškolní a školní vzdělávání, služby knihovny, obchodu a bohaté kulturní i sportovní vyžití. V obci působí několik spolků: modeláři, hasiči, myslivci a fotbalisté, kteří jsou co do počtu členů největším spolkem. Obyvatelé mají k dispozici fotbalové a dětské hřiště a od příštího roku to bude nově také hřiště víceúčelové. V obci bylo k 31. 12. 2017 registrováno 101 aktivních podnikatelských subjektů, největší podíl (89) tvoří fyzické osoby.¹⁰

Bolešiny patří pod nedalekou farnost Kydliny, tamější kostel je zasvěcen Svatému Václavovi.

2.2 Stručná historie obce

První písemná zmínka o obci Bolešiny je z roku 1524, kdy obec patřila k panství Zelenohorských.¹¹ Přesto však lze z různých nálezů na jejím území vysledovat,

---

⁸ 100 LET SDH BOLEŠINY SRAZ RODÁKŮ 2000. “b.m.“: „b.n.“, 2000, s. 2.

⁹ Srov. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Bolešiny (okres Klatovy) vybrané údaje za obec. Český statistický úřad* [online]. [cit. 2018-02-25]. Dostupné na WWW: [https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jspx?_afP=profil-uzemi&uzemiprofil=31588&u=VUZEMI_43_555835#4=&w=.](https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jspx?_afP=profil-uzemi&uzemiprofil=31588&u=VUZEMI_43_555835#4=&w=)

¹⁰ Srov. Tamtéž.

¹¹ Srov. SEDLÁČEK, August. *Hrady, zámky a tvrze Království českého - 9. díl Klatovsko*. Praha: Argo, 1996, s. 232 – 234.

že k osídlení došlo daleko dříve. O tom svědčí nálezy úlomků nádob a koster. Tyto nálezy spadají podle historiků do střední doby železné.¹²

Další písemná zpráva o obci pochází z roku 1566, kdy ves získali páni ze Šternberka, v roce 1612 ji prodali panu Přibíkovi, Kocovi z Dobrše a tím osada přešla pod správu obyčejného panství. Rokem 1827 se obec stala majetkem Maltézských rytířů, kterým panství patřilo až do roku 1926.¹³

Zajímavou sakrální stavbou a poutním místem v blízkém okolí je kaplička Na Stráni u Činovce, která byla vysvěcena v roce 1878 a následně přestavěna do novogotické podoby.

Koncem 18. století měla obec 31 čísel popisných. V témže století byla vystavěna kontribuční sýpka. Nikdo v té době netušil, že sýpka bude časem sloužit jako školní budova.¹⁴

Počátkem 19. století lidé z Bolešín museli robotovat v hospodářském dvoře v Kydlinech. V polovině 19. století byla vybudována lepší cesta, která umožnila snadnější dostupnost blízkého města Klatovy.¹⁵

Významným se stal pro obec rok 1892, kdy byla v Bolešíněch otevřena škola přestavbou výše zmiňované kontribuční sýpky.¹⁶

První světová válka zatížila obec jednak odvedením mužů do armády, a to včetně učitele Jana Bláhy působícího ve zdejší škole, dále zdražováním potravin a nedostatkem lidí při žních a hospodářských pracích.

Konec první světové války byl spojen s velkým nedostatkem potravin a uhlí. I přes tyto těžkosti mysleli lidé na budoucnost, o čemž svědčí událost, která je popsána. Bolešínští se obávali o zvon v místní kapličce. Nechtěli, aby byl využit pro potřeby armády. Proto ho v roce 1917 ukryli a na jeho místo dali méně kvalitní zvon z kapličky

---

¹² Srov. *100 LET SDH BOLEŠINY SRAZ RODÁKŮ 2000*, s. 3.

¹³ Srov. Tamtéž, s. 5.

¹⁴ Srov. KŘÍŽ, Martin. *Bolešiny Historie a současnost*. Klatovy: Arkáda, 2010, s. 10.

¹⁵ Srov. Tamtéž, s. 11.

¹⁶ Srov. *Kronika školní 1892 – 1915: Kronika školní Obecná škola v Bolešíněch*. Dostupné na WWW: <http://www.portafontium.eu/iipimage/30460277/soap-kt_01254_skola-bolesiny-1892-1975>, s. 4.

v Činovci. Zvon byl navrácen na své místo až po vyhlášení samostatnosti Československé republiky (dále také ČSR) v říjnu 1918.¹⁷

Je zajímavé, že oficiální název Bolešiny byl obci udělen až 6. 6. 1924 Zemskou správou v Praze. Dříve byly užívány názvy: Wolessiny, Bolessiny, Boleschin, Bolesín.¹⁸

O úzkém spojení a spolupráci obce a školy svědčí i to, že první dochovanou obecní kroniku začal psát řídící učitel Jan Bláha, který působil ve škole v letech 1909 – 1923. Obecní kronika se začala psát až v roce 1924.

„Prvním obecním kronikářem jsem byl já zdejší učitel a později řídící učitel Jan Bláha, narozený 11. května 1882 v Hrubé Skále u Turnova v Čechách.“¹⁹

Období první republiky je spojeno s pravidelnými oslavami výročí vzniku samostatné republiky. Slavily se také narozeniny T. G. Masaryka. Na všech akcích se pravidelně podílela i místní škola. Děti secvičovaly různá vystoupení. Obec měla svoji kapelu a ochotnický soubor.²⁰

V září 1932 byla obec elektrifikována. Bohužel další rozkvět a vývoj obce přerušil rok 1938, kdy se začalo schylovat ke druhé světové válce. Na podzim byla nařízena všeobecná mobilizace mužů do čtyřiceti let. V Bolešinech se ještě v té době povedlo zřídit telefonní spojení.²¹

Období druhé světové války je také spojeno s nedostatkem potravin a uhlí jako v období války první. Dále se změnou silničního provozu, kdy bylo nařízeno jezdit vpravo. Nejvíce poznamenalo toto smutné období našich dějin dění ve škole. Nastalé změny popíše v druhé části práce.

Po osvobození Bolešín americkou armádou a výhrou komunistů ve volbách v roce 1948 se vývoj obce nesl v duchu tehdejší ideologie. V roce 1955 bylo založeno jednotné zemědělské družstvo (dále také JZD). Mělo tehdy 11 členů, v dalších letech se družstvo rozrůstalo.

---

¹⁷ Srov. KŘÍŽ, M. *Bolešiny Historie a současnost*, s. 14.

¹⁸ Srov. *100 LET SDH BOLEŠINY SRAZ RODÁKŮ 2000*, s. 7.

¹⁹ *Pamětní kniha Obce „Bolešiny“: Kronika obce Bolešiny*. Dostupné na WWW: http://www.portafontium.eu/iipimage/30460140/soap-kt_00714_obec-bolesiny-1924-1926_0010, s. 3.

²⁰ Srov. KŘÍŽ, M. *Bolešiny Historie a současnost*, s. 15.

²¹ Srov. Tamtéž, s. 18 – 20.

V obci byl v roce 1960 vybudován vodovod a o dva roky později postaven kulturní dům. Ten byl slavnostně otevřen 20. června 1965. Byl využíván také pro kanceláře Místního národního výboru. Bývalou budovu místního národního výboru (dále také MNV) získal Socialistický svaz mládeže, který prostory využíval jako klubovnu.²²

V osmdesátých letech bylo nejvýznamnější událostí v obci otevření nové budovy mateřské školy.²³

Po roce 1989 se v prvních komunálních volbách stal starostou pan Václav Boublík, dosavadní starosta MNV. Bolešiny se začaly rozrůstat díky výstavbě nových domů. Také byl vybudován nový vodojem a sportovní hřiště.

V roce 1998 odsouhlasili zastupitelé návrh pana starosty na stavbu nové školní budovy. Škola nevyrostla jako samostatná budova, ale bylo přistaveno patro na stávající mateřskou školu. Tím získala základní škola po více než sto letech nové, moderní prostory.²⁴

V novém tisíciletí došlo k další modernizaci obce díky projektům Evropské unie. Obec vybuodovala bytové jednotky, čistírnu odpadních vod, klubovnu pro fotbalový klub, stavební parcely. Byla zateplena školní budova a vyměnila se okna. Dále bylo otevřeno nové dětské hřiště. Polistopadové období je spojeno s mnoha oslavami, na kterých se vždy aktivně podílela a nadále podílí místní škola. Mezi největší akce patřilo setkání rodáků u příležitosti 100. výročí založení Sboru dobrovolných hasičů, slavnost ke 120. výročí otevření školy a v roce 2007 stromková slavnost, která navázala na tradici z období první republiky.²⁵

---

²² Srov. KŘÍŽ, M. *Bolešiny Historie a současnost*, s. 23 - 24.

²³ Srov. Tamtéž, s. 26.

²⁴ Srov. Tamtéž, s. 27.

²⁵ Srov. Tamtéž, s. 28 – 29.

3 Vývoj málotřídního školství v obci Bolešiny

3.1 Obecná východiska školství v Čechách do roku 1918

Největší nárůst škol na našem území byl zaznamenán po tereziánských reformách z konce 18. století, přesněji po vydání Všeobecného řádu školního v roce 1774, jehož cílem bylo poskytnout každému dítěti po dovršení šesti let vzdělání. Je zajímavé, že tento rok je považován za rok zavedení povinné školní docházky. Ale stále více se setkáváme s názorem, že školní docházka nebyla povinná, jen doporučovaná. V tomto období došlo k velkému nárůstu počtu dětí, které bylo nutné začít vzdělávat. Marie Terezie reagovala zavedením školní docházky na potřeby hospodářského a politického vývoje. V té době se začaly rozvíjet i přírodní vědy a bylo potřeba na tento rozvoj reagovat větší připraveností žáků i učitelů. Ukázalo se nezbytným snížit negramotnost českého obyvatelstva. Díky školské reformě Marie Terezie začala vzdělanost českého obyvatelstva vzrůstat a došlo ke stabilizaci českého školství. Tereziánské reformy lze proto pokládat za počátky novodobého školského systému v českých zemích.²⁶

Vydáním Všeobecného řádu školního také skončil do té doby převažující vliv církve a kontrolu nad vzděláváním převzal stát. Školy se dělily na triviální, hlavní a normální. Lišily se především počtem tříd, rozsahem učiva a vyučovacím jazykem. Pro nás podstatnou je škola triviální. Tento typ škol byl totiž zřizován hlavně na venkově, kde jsou v současnosti nejvíce zastoupeny málotřídní školy. Úkolem triviálních škol bylo pozvednout vzdělanost nižších vrstev obyvatelstva díky tzv. triviu (čtení, psaní a počítání) a dále vyučovat děti náboženství a hospodářským pracím. Vyučovacím jazykem byla čeština. Oproti tomu školy hlavní a normální byly zřizovány ve městech, měly rozšířenou výuku o latinu, zeměpis, dějepis a přírodovědu. Jejich vyučovacím jazykem byla němčina.²⁷

V té době nastala zároveň změna v obsazování postů učitelů. Vysloužilé vojáky nahradili absolventi učitelské přípravy, kteří museli nejprve zastávat funkci pomocného učitele a až po roce mohli složit zkoušku způsobilosti a stát se plnohodnotnými učiteli. Učitelská příprava se neustále prodlužovala,

²⁶ Srov. MORKEŠ, František. Tereziánská reforma v českém školství. In *Metodický portál inspirace a zkušenosti učitelů* [online]. Národní ústav pro vzdělávání, 2006, [cit. 2018-01-15]. Dostupné na WWW: <<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/827/terezianska-reforma-v-ceskem-skolstvi.html/>>

²⁷ Srov. Tamtéž.

až se z původních třech měsíců ustálila na dva roky. Tato opatření vedla ke zvýšení kvality učitelů.²⁸

V květnu roku 1869 vstoupil v platnost říšský školský zákon, který vypracoval tehdejší ministr Hasner, proto je někdy též nazýván jako „Hasnerův“. Tento zákon ustanovil nejen povinnou osmiletou docházku, ale zároveň upravil i ekonomické a sociální zabezpečení učitelů a také požadavky na jejich odbornou způsobilost zavedením čtyřletého učitelského ústavu s maturitou. Absolventi poté mohli být ustanoveni na místa pomocných učitelů a až po dvou letech praxe vykonat zkoušku učitelské způsobilosti.²⁹ Hasnerův zákon tedy zavedl i kariérní řád a postup v něm, požadavky na odbornost pedagogů. V současnosti se o kariérním řádu učitelů již dlouho diskutuje, přitom kariérní řád existoval již dávno před sto lety.

V návaznosti na Hasnerův zákon byl v roce 1870 vydán Řád školní a vyučovací pro obyčejné školy obecné, který nastavil pravidla o chování dětí ve škole, povinnostech dětí a učitelů a zakázal tělesné tresty.³⁰

Následně o 35 let později 29. září 1905 byl vydán „definitivní“ řád školní a vyučovací pro školy obecné a měšťanské. Nařízení, vydané ministrem záležitostí duchovních a vyučování, „*jímžto se vydává definitivní řád školní a vyučovací pro obyčejné školy obecné a měšťanské*“.³¹

Školský Hasnerův zákon platil i v meziválečném období.

V kontextu soudobých požadavků na kvalitu výuky by málotřídní školy neuspěly. V jedné třídě se tehdy vzdělávalo 80 dětí, což je v dnešní době nepředstavitelné. Právě

---

²⁸ Srov. MOROKES, František. Tereziánská reforma v českém školství. In *Metodický portál inspirace a zkušenosti učitelů* [online]. Národní ústav pro vzdělávání, 2006, [cit. 2018-01-15]. Dostupné na WWW: <<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/827/terezianska-reforma-v-ceskem-skolstvi.html/>>

²⁹ Srov. KASPER, T.; KASPEROVÁ, D. *Dějiny pedagogiky*, s. 97.

³⁰ Srov. VALIŠOVÁ, Alena; KASÍKOVÁ, Hana. *Pedagogika pro učitele*. 2. rozšířené a aktualizované vydání. [online] Praha: Grada Publishing, 2011, [cit. 2018-01-15]. Dostupné na WWW:

<https://books.google.cz/books?id=rhC9ki4EEg8C&pg=PA74&lpg=PA74&dq=%C5%99%C3%A1d+%C5%A1koln%C3%AD+a+vyu%C4%8Dovac%C3%AD+1870&source=bl&ots=7PQT3wV1IQ&sig=WJu_aRz64_aHqY4NKD8HWVgUQX8&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwiUhOHAgrXZAhW_GmbQKHZboBKUQ6AEINDAD#v=onepage&q=%C5%99%C3%A1d%20%C5%A1koln%C3%A1D%20a%20vyu%C4%8Dovac%C3%AD%201870&f=false>, s. 74.

³¹ Zákonník říšský pro království a země v radě říšské zastoupené: Čís. 159. Nařízení ministerstva věcí duchovních a vyučování ze dne 29. září 1905, jímžto se vydává definitivní řád školní a vyučovací pro školy obecné a měšťanské. In *Virtuální knihovna právních předpisů, Říšská sbírka zákonů* [online]. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, [cit. 20. 2. 2018]. Dostupné na WWW: <<https://is.muni.cz/do/1499/el/estud/praf/ps09/dlibrary/web/rs.html>>

s ohledem na vysoký počet dětí ve třídě měly málotřídní školy oproti městským školám upravené učivo. I přes výše uvedené skutečnosti malé obce usilovaly o to, aby měly své málotřídní školy. Ty totiž byly jednak jediným místem vzdělávání v obcích a jednak se velmi významně podílely také na kulturním a společenském životě v obci. V tehdejších poměrech proto plnily svoji významnou funkci.

Na každé obecné škole se vyučovalo náboženství, jazyk, počty, psaní, zpěv, tělocvik, historie, přírodověda a ženské ruční práce. Rozsah jednotlivého učiva nebyl povinný pro všechny školy, záleželo na každé škole, jakým způsobem výuku pojme.³²

Zřízení školy v Bolešinech

Bolešinská obecná škola byla zřízena v roce 1892, tj. v době platnosti výše zmíněného „Hasnerova zákona“ (platný od 14. května 1869).³³

Založení školy v Bolešinech popisuje ve školní kronice řídící učitel Emanuel Maydl. „*Zdejší škola zřízena byla z obilní sýpky či kontribučenského špejcharu, jenž vystaven byl r. 1810 a patřil všem kontribuentům bývalého panství Obyteckého, k němuž tehdy náležely: Obytce, Bolešiny, Kydliny, Velké i Malé Hoštice, Vítkovice, Kvášlice, Kroměždice a Myslovice.*“³⁴

O zřízení školy v obci Bolešiny uvažoval starosta Jan Bureš již v roce 1876. Děti totiž do té doby docházely do nedaleké školy ve farní obci Kydliny. Když ale byla zrušena povinnost odvádět část obilí do kontribuční sýpky a bolešínští sedláci si postupně začali zřizovat sklady obilí u svých statků, špýchar ztratil svůj původní účel. Obec proto budovu odkoupila do svého vlastnictví. Návrh na přestavbu sýpky pro potřeby školy ale nenašel u obecního zastupitelstva pochopení. Změna nastala až v roce 1880. Tehdy se v Kydlinech jednalo o rozšíření školy. Tamní zastupitelstvo požádalo obec Bolešiny o finanční příspěvek. Zastupitelé ale neshledali na rozšíření kydlinské školy žádné výhody a rozhodli, že Bolešiny zažádají o zřízení vlastní školy

---

³² Srov. KASPER, T.; KASPEROVÁ, D. *Dějiny pedagogiky*, s. 100.

³³ Srov. Tamtéž, s. 97.

³⁴ *Kronika školní 1892 – 1915: Kronika školní Obecná škola v Bolešinech*. Dostupné na WWW: <http://www.portafontium.eu/iipimage/30460277/soap-kt_01254_skola-bolesiny-1892-1975>, s. 4.

v bývalém špýcharu. Tímto rozhodnutím získala obec školní budovu na dalších více než sto let.³⁵

Povolení ke zřízení školy ale nebylo jednoduché získat. Bolešiny neměly v té době dostatek dětí, proto vyjednávaly s blízkou obcí Myslovice o pomoci s doplněním počtu žáků. Vyjednávání obcí bylo úspěšné, ale žádost byla přesto zamítnuta. V roce 1890 tak musela přijet komise na místní šetření. *„Na základě tohoto komissionelního řízení bylo vysokou c.k. zemskou školní radou ze dne 19. ledna 1892 povoleno vyškolení obce Bolešín a katastrální obce Myslovice ze školní obce Kydlinské a zřízení samostatné dvoutrídni školy v Bolešinech“*³⁶ Přestavba špýcharu začala okamžitě podle plánů klatovského stavitele Ing. Petrláka a c. k. okresního inženýra Schwarze a v srpnu 1892 byla školní budova připravena k využití pro potřeby nově zřízené školy.³⁷

Otevření obecné školy v Bolešinech a zahájení výuky se tedy datuje k roku 1892, přesněji ke školnímu roku 1892/1893. V témže roce se začala psát školní kronika.

*„Dne 11. září 1892 dočkala se klidná naše obec slavnostního ruchu před tím u nás v té míře nikdy nebyvalého, neboť vysvěcena byla veleb. p. P. Fr. Šípem, farářem v Kydlinech, nově zřízená dvoutrídni škola. Již několik dní před slavností jevila se všemožná snaha u zdejšího občanstva, aby obec oděna byla v slavnostní háv. Všecky domy byly ověnceny a ozdobeny prápory národ. barev a ze všech nejlépe, jak se dá předpokládati, vykrášlena byla nádherná budova školní, tento pomník uvědomělosti a pokročilosti zdejšího občanstva a základ blaha všech dětí.“*³⁸

Jak je patrné z této zprávy, která byla uveřejněna v Šumavanu a Pošumavských listech, lidé si uvědomovali, jak důležitý je vznik školy pro obec. Škola měla nejen poskytovat místním dětem vzdělání, ale měla se významně podílet na kulturním a společenském vyžití celé obce. O tom svědčí i fakt, že již krátce po zahájení výuky škola pro veřejnost uspořádala divadelní představení. Výtěžek z této kulturní akce byl

---

³⁵ Srov. *Kronika školní 1892 – 1915: Kronika školní Obecná škola v Bolešinech*. Dostupné na WWW: <http://www.portafontium.eu/iipimage/30460277/soap-kt_01254_skola-bolesiny-1892-1975>, s. 4 – 6.

³⁶ Tamtéž, s. 7.

³⁷ Srov. KŘÍŽ, Martin. *Bolešinská škola 120. výročí založení*. „b.m“: Obec Bolešiny, s. 7.

³⁸ *Kronika školní 1892 – 1915: Kronika školní Obecná škola v Bolešinech*. Dostupné na WWW: <http://www.portafontium.eu/iipimage/30460277/soap-kt_01254_skola-bolesiny-1892-1975>, s. 9.

poskytnut na zřízení školní knihovny a zakoupení prvních 53 knih z knihkupectví B. Stýbla v Praze. Čtení knih bylo vnímáno jako důležitá součást vzdělávání žáků.³⁹

První školní rok 1892 – 1893

Historicky prvním řídícím učitelem bolešinské školy byl c. k. zemskou školní radou ustanoven pan Emanuel Maydl a výpomocným učitelem byl jmenován pan Ferdinand Bříško. *„Školní rok 1892/3 započal dnem 16. září a ten den bylo slavné vzývání Ducha svatého v chrámu Páně Kydlinském, k němuž se dostavili učitelé se školními dětmi. Pravidelné vyučování začalo dne 17. září.“*⁴⁰

Dříve školy spadaly pod církevní vedení, ale v době, kdy byla založena bolešinská škola, patřily již vzdělávací ústavy pod správy obcí. Přesto můžeme z kroniky vyčíst, že vliv církve na vzdělávání byl stále velký. To dokládá i fakt, že mezi vyučovanými předměty byla i výuka náboženství. Každoročně z tohoto předmětu žáci skládali ve farním kostele zkoušku. Náboženství většinou vyučovali kněží působící ve farnosti, nebo jejich službu zastupovali učitelé. Jelikož pan farář P. František Šíp nemohl pravidelně docházet do školy, bylo dohodnuto, že jeho úlohu zastoupí řídící učitel. Pan farář přesto navštěvoval školu několikrát během školního roku.⁴¹

Rada bolešinské školy také žádala školní radu o povolení výuky industriálních předmětů. *„Místní školní rada zdejší žádala, aby počátkem tohoto školního roku zavedeno bylo také industriální vyučování při zdejší škole ve dvou odděleních po 3 hodinách týdně a aby svěřeno bylo choti řídícího učitele paní Marii Maydlové.“*⁴² Bohužel tento návrh z roku 1892 byl schválen po drobné úpravě vyučovacích hodin až v roce 1894. Paní Maydlová tuto činnost přesto vykonávala do té doby bez nároku na mzdu. Ruční práce se začaly oficiálně vyučovat od 1. ledna 1894 ve dvou odděleních tři hodiny týdně.⁴³

---

³⁹ Srov. *Kronika školní 1892 – 1915: Kronika školní Obecná škola v Bolešinech*. Dostupné na WWW: <http://www.portafontium.eu/iipimage/30460277/soap-kt_01254_skola-bolesiny-1892-1975>, s. 15.

⁴⁰ Tamtéž, s. 10.

⁴¹ Srov. Tamtéž, s. 10.

⁴² Tamtéž, s. 11.

⁴³ Srov. Tamtéž, s. 11.

Ze školní kroniky je patrné, že se v prvním roce provozu školy rozvíjela nejen výuka, ale zvelebovaly se i školní prostory a okolí školy. Již v prvním školním roce byla zřízena školní zahrada a také byl zbudován sklep, dva chlévy a kurník. V dalším školním roce byla vybudována školní studna s pumpou a tělocvična.

Velké problémy nastaly hned první zimu s vytápěním školy. Bylo nutné přiojednat dřevo i uhlí. Povinnost topení a čištění kamen též náležela řídicímu panu učiteli, který žádal o plat za tuto nelehkou činnost. Místní školní rada jeho žádosti nevyhověla, důvodem byly velké náklady spojené se zřízením školy, takže pan řídící musel v tomto školním roce vykonávat službu zdarma.⁴⁴

Školní rok 1892 - 1893 byl jako všechny následující zakončen mší svatou ve farním kostele v Kydlinech 28. července 1893.

Statistický výkaz školní kroniky uvádí, že první školní rok v bolešinské škole ukončilo 146 dětí. „*Na počátku školního roku bylo 148 zapsaných dětí, z těch 3 navštěvovaly jinou školu obecnou neb měšťanskou a 1 pro vady duševní školy nenavštěvoval; tak že skutečně navštěvovalo zdejší školu 144 dítek. Během roku přibylo 6 dětí, avšak zemřely neb vystoupily 4 dítky. Zbylo tudíž koncem roku 146 dítek školu navštěvujících.*“⁴⁵

3.2 Škola Bolešiny do roku 1918

Škola byla v tomto období řízena podle platných výše uvedených zákonů. Ze školní kroniky lze v jednotlivých letech vysledovat každoročně se opakující společné prvky i mimořádné události, které ovlivňovaly chod školy. Je patrné, že dění v obci ovlivňovalo školní dění a naopak. Ve školní kronice lze najít informace o pravidelných návštěvách inspekce, zkouškách učitelů, klasifikaci, školních výletech, vylepšování školní budovy a zahrady apod.

Společnými znaky pro jednotlivé školní roky se staly na začátku a na konci školního roku mše svaté, které patřily neodmyslitelně k zahájení a ukončení činnosti

---

⁴⁴ Srov. *Kronika školní 1892 – 1915: Kronika školní Obecná škola v Bolešinech*. Dostupné na WWW: <http://www.portafontium.eu/iipimage/30460277/soap-kt_01254_skola-bolesiny-1892-1975>, s. 14.

⁴⁵ Tamtéž, s. 14.

školy v každém školním roce. Účastnili se jich učitelé, žáci i rodiče a široká veřejnost. Výuka začínala v polovině září a končila 31. července. Děti také pravidelně vykonávaly zpovědi a sv. přijímání a každoročně skládaly zkoušku z náboženství. V průběhu roku školu pravidelně navštěvoval farář z kydlinské farnosti.

Jak dokládají pravidelné zápisy ve školní kronice, vedla se evidence žáků, která obsahovala aktuální počty žáků, počty odučených, omluvených a neomluvených hodin a počty žáků osvobozených od letního vyučování. Do statistik se uvádělo i náboženské vyznání.

Zápis ve školní kronice z roku 1899 uvádí následující statistiku. „*V tomto školním roce počátkem roku zapsáno 69 hochů a 75 dívek (144). K těm přibylo 5 h. a 3 d. (8), jinou školu navštěvoval 1 h. a 1 d. (2), během roku vystoupili 3 h. a 5 d. (8), takže zapsaných po tomto odečtení bylo 70 h. + 72 d. = 142 žáci. Ve škol. obci domovem bylo 46 + 52 (98), v jiné obci v Čechách 22 + 16 (38), mimo Čechy 2 + 4 (6). Do 12 let 57 + 60 (117), 13 – 14. letých 13 + 12 (25), všichni Češi, až na dva hochy židy všichni katolíci.*“⁴⁶

Ze zpráv obsažených ve školní kronice vyplývá, že velký vliv na utváření podoby školy měla vždy osobnost řídicího učitele. Pan řídicí byl podřízen školní radě, radě obce, farnosti. Podle dostupných informací je patrné, že bolešinská škola nevybočovala v systému vzdělávání z řad ostatních škol. Výuka probíhala ve dvou třídách. Počty žáků se pohybovaly podle statistik až do roku 1918 kolem sto padesáti žáků ve dvou třídách.⁴⁷

O výuce českého jazyka a matematiky se bohužel zápisy v kronice nezmiňují. Podíváme-li se ale na zprávy o konání vánočních divadelních představení, výtěžek byl vždy věnován na nákup knih do školní knihovny. Zápis z roku 1911 ve školní kronice uvádí: „*Knihovna žakovská čítala 173 svazky a půjčeno bylo dětem 1380 knih, takže na 1 dítě připadalo 15 knih.*“⁴⁸ Z toho usuzuji, že čtení knih bylo též důležitou a nedílnou součástí tehdejší výuky. V dobových zápisech nalezneme pouze informace o industriálních předmětech, výuce náboženství a každoroční zkoušce. „*Dne 10. května*

⁴⁶ *Kronika školní 1892 – 1915: Kronika školní Obecná škola v Bolešinech.* Dostupné na WWW: <http://www.portafontium.eu/iipimage/30460277/soap-kt_01254_skola-bolesiny-1892-1975>, s. 31.

⁴⁷ Srov. KRÍŽ, M. *Bolešinská škola 120. výročí založení*, s. 39.

⁴⁸ *Kronika školní 1892 – 1915: Kronika školní Obecná škola v Bolešinech.* Dostupné na WWW: <http://www.portafontium.eu/iipimage/30460277/soap-kt_01254_skola-bolesiny-1892-1975>, s. 70.

*1905 odbývala se zkouška zdejšího žactva z náboženství v kostele Kydlinském, již byl přítomen Dp. Vikář Ant. Brůha z Janovic.*⁴⁹

Učitelé se od počátku snažili nejen děti vzdělávat a vychovávat, ale i zvelebovat školu a její okolí. Školní budova i školní zahrada se podle finančních a časových možností učitelů a dětí neustále dotvářela pro potřeby školy. O tom svědčí i zprávy v kronice o pracích na školní zahradě. Řešilo se odvodnění školního pozemku, byly vysázeny ovocné stromy a pěstovány brambory, zelenina a mák. Stromy zaplatil řídící učitel, aby zůstaly v jeho majetku a dále potom jeho nástupcům.⁵⁰

Řídící učitelé, kteří v bolešinské škole vyučovali v tomto období, byli celkem čtyři. Prvním byl již zmiňovaný Emanuel Maydl, který vedl školu do roku 1894. Za jeho působení byla založena školní knihovna, školní zahrada a zřízena pumpa. V březnu 1894 se začalo vyjednávat o přiškolení nedaleké obce Domažličky do Bolešín. To by znamenalo rozšířit stávající dvoutrídni školu na trojtrídni, proto školní rada požadovala od obce Domažličky část finančních prostředků na úpravy. Nedošlo bohužel k domluvě, proto děti z Domažliček i nadále docházely do Předslavi.⁵¹

V době Maydlova vedení školy si také pan učitel Bříško dodělal opravnou zkoušku z hospodářství a stal se tak kvalifikovaným pro výkon povolání.⁵²

Manželce řídícího učitele byl uznán školním radou plat za vedení industriální výuky od 1. ledna 1894. Musela ale složit na c. k. ústavu učitelek v Praze zkoušku k získání potřebné kvalifikace výuky ženským ručním pracím.

Ve školním roce 1894 se děti musely rozloučit s řídícím učitelem Maydlem, který odešel do Běšín. Učitelský sbor se změnil od základu. Ze 14 kandidátů byl nakonec vybrán na místo řídícího pan Antonín Brož, učitel z Mochtína. Ten setrval až do roku 1902. Podučitelem byl jmenován pan Václav Petrášek, který v Bolešinech působil jen krátce a to do března následujícího roku. Industriální předměty začala vyučovat paní Magdaléna Helena Kalivodová.⁵³

---

⁴⁹*Kronika školní 1892 – 1915: Kronika školní Obecná škola v Bolešinech.* Dostupné na WWW: <http://www.portafontium.eu/iipimage/30460277/soap-kt_01254_skola-bolesiny-1892-1915>, s. 46.

⁵⁰ Srov. Tamtéž, s. 23.

⁵¹ Srov. Tamtéž, s. 18.

⁵² Srov. Tamtéž, s. 15.

⁵³ Srov. Tamtéž, s. 20.

Antonín Brož se těšil velké vážnosti, což dokládá fakt, že byl v roce 1902 na okresní poradě učitelů zvolen delegátem na zemskou učitelskou konferenci.⁵⁴

Učitelé působící v Bolešinech vždy zastávali několik veřejných funkcí (velitel hasičů, knihovník, atd.). Řídící učitel byl nápomocen i starostovi obce. Prováděl například sčítání lidu v prosinci roku 1900 - Bolešiny a přilehlý Činoves měly 63 domů a 428 obyvatel.⁵⁵

Pan řídící Brož byl vášnivým hasičem. Na jeho popud se na jaře 1900 konala Ustavující valná hromada dobrovolných hasičů v Bolešinech. Zároveň byla kydlinským farářem vysvěcena hasičská stříkačka. 28. srpna 1902 bohužel řídící učitel Antonín Brož na následky záchvatu, který ho postihl při jednom z požárů, zemřel. Správa školy byla dočasně svěřena Františku Bříškoví, podučitelem se stal František Brejcha, náboženství vyučoval páter Wolfgang Míšek, osobní kaplan z Kydlín.⁵⁶

Na místo řídícího učitele v únoru 1903 nastoupil pan Emanuel Hrdlička, učitel z Plánice.⁵⁷

Emanuel Hrdlička se zapsal do dění ve škole a v obci hlavně zvelebováním školní zahrady. Bohužel se záhy ukázalo, že se netěší velké oblibě části rodičů. Vedl několik sporů s občany, s vedením obce i s učitelem Bláhou. Řešilo se několik udání, která obviňovala dotyčného pana řídícího, že trestá děti a nepřiměřeně je zaměstnává kopáním brambor a nošením dřeva. Školní rada se těmito podněty zabývala a všechna udání shledala jako nepravdivá. I přesto, že řídícímu učiteli práci stěžovala udání a musel se potýkat se zloději stromků, krádežemi dobytka, jídla a květin ze školní zahrady, nelze mu upřít, že za jeho vedení se zvelebila školní zahrada. Emanuel Hrdlička vyučoval v Bolešinech až do roku 1911.⁵⁸

Na jeho místo pak nastoupil ze dvanácti navržených kandidátů pan Josef Vojíš z Klatov. Farář pan páter K. Kafka navrhoval na uvolněné místo dosavadního učitele

---

⁵⁴ Srov. *Kronika školní 1892 – 1915: Kronika školní Obecná škola v Bolešinech*. Dostupné na WWW: <http://www.portafontium.eu/iipimage/30460277/soap-kt_01254_skola-bolesiny-1892-1975>, s. 35.

⁵⁵ Srov. Tamtéž, s. 33.

⁵⁶ Srov. Tamtéž, s. 36.

⁵⁷ Srov. Tamtéž, s. 39.

⁵⁸ Srov. KRÍŽ, M. *Bolešinská škola 120. výročí založení*, s. 8 - 9.

pana Jana Bláhu. C. k. okresní školní rada ale nakonec jmenovala výše uvedeného Josefa Vojíře, který nakonec působil v místní škole až do roku 1923.⁵⁹

Řídícím učitelem se tedy stal pan Josef Vojíř, učitelem ve druhé třídě pan Jan Bláha, industriální předměty vyučovala paní Magdaléna Helena Kalivodová a náboženství páter Karel Kafka.⁶⁰

Období před první světovou válkou bylo spojeno s rostoucí nespokojeností učitelů se zvyšující se cenou potravin a stagnací učitelských platů. Problémy se zabývala také okresní porada učitelstva. Učitelé požadovali stejné platy jako státní úředníci. Argumentovali i stejným vzděláním, které mají. Zvýšení platů se učitelé dočkali až na jaře roku 1914.⁶¹

Každý rok byla v Obecné škole vykonána kontrola c. k. školní inspekcí.

Školní rada se skládala ze starosty obce, řídícího učitele, faráře, zástupce velkostatku z Obytců a zástupce obce Myslovice.

Období první světové války školu poznamenalo změnou v učitelském sboru školy. Pan učitel Bláha musel nastoupit do armády a řídící Josef Vojíř onemocněl. V lednu 1915 nastoupila do školy výpomocná učitelka Marie Horálková. Válka znamenala také zdražení potravin, proto byly zavedeny dva bezmasé dny v týdnu. Děti také vyráběly podešve do bot vojáků. Učitel Jan Bláha se vrátil na konci školního roku 1915 - 1916.⁶²

Akce školy

Z dobových zápisů je patrné, že se učitelé působící na zdejší škole snažili vzhledem k možnostem té doby pořádat mnoho akcí, mezi které patřily dětské dny, školní výlety, návštěvy biografu.

---

⁵⁹ Srov. *Kronika školní 1892 – 1915: Kronika školní Obecná škola v Bolešinech*. Dostupné na WWW: <http://www.portafontium.eu/iipimage/30460277/soap-kt_01254_skola-bolesiny-1892-1975>, s. 61.

⁶⁰ Srov. Tamtéž, s. 69.

⁶¹ Srov. Tamtéž, s. 72.

⁶² Srov. KRÍŽ, M. *Bolešinská škola 120. výročí založení*, s. 10.

V období vánočních svátků se každoročně pořádala divadelní představení, jejichž výtěžky se používaly např. na nákup knih pro školní knihovnu nebo na nákup školních pomůcek.⁶³

Výjimečnou událostí byl 30. červenec roku 1895, kdy byl uspořádán pro děti první školní výlet na Hůrku. Podle kroniky to byla velká událost nejen pro děti, ale i pro veřejnost.⁶⁴ Školní výlety se staly tradicí, která se udržela do současnosti. Z dnešního pohledu běžná součást školních akcí byla koncem 19. století událostí výjimečnou.

Zajímavou akcí, která byla už v té době pokroková a z dnešního pohledu environmentální, byly stromkové slavnosti. Účelem bylo ozvláštnit krajinu zelení v okolí obce. *„Dne 26. dubna 1911 konána poprvé slavnost stromková, jejíž význam dětem a asi 12 dorostlým osobám krátkou řečí vysvětlil správce školy, a děti nasázely na hráz rybníčka pode vsí 6 moruší, jež malé koupil a vypěstoval správce školy.“*⁶⁵ V dalších letech díky stromkové slavnosti byla osázena různá místa v blízkém i vzdálenějším okolí Bolešín.⁶⁶ Tradice byla na mnoho let přerušena a navázalo se na ni až po roce 1989. Stromkové slavnosti nyní probíhají každoročně a spojují děti, učitele, zástupce obecního úřadu i rodiče.

---

⁶³ Srov. *Kronika školní 1892 – 1915: Kronika školní Obecná škola v Bolešínch*. Dostupné na WWW: <http://www.portafontium.eu/iipimage/30460277/soap-kt_01254_skola-bolesiny-1892-1975>, s. 15.

⁶⁴ Srov. Tamtéž, s. 23.

⁶⁵ Tamtéž, s. 64.

⁶⁶ Srov. Tamtéž, s. 64.

4 Vývoj málotřídního školství v Bolešinech v letech 1918 – 1939

4.1 Obecná východiska školství v Čechách v letech 1918 - 1939

Po vzniku Československé republiky se volalo po reformě zastaralého školského systému pro potřeby nově vzniklého svobodného státu. Ale nakonec byly v roce 1922 provedeny jen drobné úpravy ve stávajícím zákoně. Tyto úpravy vyšly jako tzv. Malý školský zákon. Změny se týkaly jen rozšíření výuky o občanskou nauku a upravily se počty dětí ve třídách. Z původních osmdesáti žáků měly postupně klesnout na šedesát.⁶⁷

Snížovat počty žáků se dařilo, ale podle dostupných informací to bylo zapříčiněno hlavně klesající porodností v důsledku první světové války, nikoliv nově vznikajícími školami.⁶⁸

Málotřídní školy, které byly v té době nejrozšířenějším typem škol, měly speciální učební plány, které počítaly s krácením učiva. To byl asi největší problém, který způsobil pokřivený pohled na kvalitu výuky i do budoucna. Toto kritizoval známý pedagog Václav Příhoda, který požadoval úpravy ve vzdělávacím obsahu málotřídních škol. Chtěl umožnit dětem v málotřídních školách stejný přístup ke vzdělání. Rozdíly mezi málotřídními a plně organizovanými školami viděl jen v organizační a metodické oblasti. V té době to byla revoluční myšlenka, která bohužel předběhla dobu o několik let. Tento záměr se nepodařilo v důsledku hospodářské krize a nastupujícímu vlivu Německa prosadit.⁶⁹

4.2 Škola Bolešiny v letech 1918 – 1939

Řídícím učitelem školy v Bolešinech byl v letech 1912 - 1923 Josef Vojíš. Jan Bláha byl učitelem v letech 1909 – 1923 a pak se stal na období 1924 - 1939 řídícím učitelem.⁷⁰

28. říjen 1918 je ve školní kronice připomínán jako vznik Československé republiky, kdy po třech stoletích se český národ stal svobodným. Vznikly národní

⁶⁷ Srov. KASPER, T.; KASPEROVÁ, D. *Dějiny pedagogiky*, s. 198 - 199.

⁶⁸ Srov. TRNKOVÁ, Kateřina. Vývoj málotřídních škol v druhé polovině 20. století. In *Studia paedagogica U11 Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 19 - 20.

⁶⁹ Srov. KASPER, T.; KASPEROVÁ, D. *Dějiny pedagogiky*, s. 203.

⁷⁰ Srov. KRÍŽ, M. *Bolešinská škola 120. výročí založení*, s. 10 - 13.

výbory, které převzaly moc. Prvním československým ministrem vyučování se stal Gustav Haberman.

„Na oslavu ustavení státu československého bylo žactvo dne 8. listopadu v první hodině vyučování za přítomnosti celého sboru učitelského poučeno o novém našem útvaru státním.“⁷¹

Počet žáků bolešinské školy v průběhu tohoto období klesal. Jak je patrné ze zpráv ve školní kronice, na začátku námi sledovaného období po vzniku Československé republiky v roce 1918 docházelo do bolešinské školy 105 žáků⁷², před začátkem druhé světové války už jich bylo jen 73.⁷³

Po vzniku nové republiky někteří rodiče přehlásili své děti z katolického vyznání k vyznání Církve československé husitské. Toto náboženství se začalo ve škole také vyučovat. *„10. prosince propůjčil o. č. ú. v Klatovech první třídě zdejší školy k vykonávání česko-slovenské bohoslužby výnosem č. 4549 o. š. ú. z 30. list. 1921.“⁷⁴*

Ve školním roce 1923 - 1924 byly do výuky zařazeny nové předměty. *„Byla zavedena občanská nauka výchova, také ruční práce pro chlapce.“⁷⁵* V témže roce učitelský sbor zpracovával také nové učební osnovy. *„V září sdělávali členové uč. sboru osnovy tělesné výchovy a osnovy žens. ruč. prací a dom. nauky. Novota jest povinné vycházky jednou za 14 dní spojené na vyšším stupni s telegrafováním signálními (praporky) a signalisování světelné.“⁷⁶*

V roce 1924 došlo k výměně řídícího učitele. Pan Josef Vojíš odešel do penze a na jeho místo nastoupil dosavadní učitel Jan Bláha. *„V neděli 13. dubna 1924 byl při schůzi m. š. r. zvolen učitel Jan Bláha do terna jako jediný žadatel o místo zdejšího řídícího učitele. Školu sice prohlédli dva uchazeči, ale pro špatný a vlhký byt žádosti nepodali, takže zbyl jen uchazeč místní učitel Jan Bláha.“⁷⁷* V době jeho řízení škola prošla několika opravami, ať už to byla oprava kamen, toalet, zahradní kůlny. Školu

---

⁷¹ *Kronika školní: Kronika obecné školy Bolešiny.* Dostupné na WWW:

<<http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-kt/01254-skola-bolesiny-1915-1934>>, s. 26.

⁷² Srov. Tamtéž, s. 26.

⁷³ Srov. KRÍŽ, M. *Bolešinská škola 120. výročí založení*, s. 39.

⁷⁴ *Kronika školní: Kronika obecné školy Bolešiny.* Dostupné na WWW:

<<http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-kt/01254-skola-bolesiny-1915-1934>>, s. 39.

⁷⁵ Tamtéž, s. 59.

⁷⁶ Tamtéž s. 67.

⁷⁷ Tamtéž, s. 65.

také vybavoval mnoha pomůckami pro výuku. Zakoupil šicí stroj, kamna pro výuku vaření.

Pan řídící se stejně jako jeho předchůdci angažoval i v obecním dění. Psal články do novin, započal se psaním obecní kroniky a pořádal pravidelně besedy pro občany obce. „*Jan Bláha uspořádal cyklus přednášek (13) podle knih D. J. Guth: „O sluš. chování.“ Přednášky byly každé pondělí, ve středu a v pátek od 7 hod. večer do 91/2 hod večer. Bylo přítomno 65 posluchačů. Většina zapisovala si do poznámek důl. věci z přednášky. Přednás. byly skončeny 25. února 1924.*“⁷⁸

Zajímavostí bylo, že se žáci povinně učili národní písni. To bylo nařízeno tehdejšími ministerstvem. V meziválečném období děti trápily i různé nemoci. Bylo to způsobeno důsledkem špatné stravy a hygieny.

Pan řídící Bláha odešel do penze v roce 1939. Na jeho místo nastoupil Jan Adámek.⁷⁹

Akce školy

Konaly se pravidelné stromkové slavnosti, pravidelné návštěvy biografu, dětské dny, oslavy narozenin T. G. Masaryka. Žáci měli možnost pana prezidenta dokonce v roce 1923 osobně vítat v Klatovech.

---

⁷⁸ *Kronika školní: Kronika obecné školy Bolešiny.* Dostupné na WWW: <<http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-kt/01254-skola-bolesiny-1915-1934>>, s. 63.

⁷⁹ Srov. KRÍŽ, M. *Bolešinská škola 120. výročí založení*, s. 18 - 19.

5 Vývoj málotřídního školství v Bolešinech v letech 1939 – 1948

5.1 Obecná východiska školství v Čechách v letech 1939 -1948

V době Protektorátu si české školství prošlo několika změnami. Žáci obecných škol odcházeli do roku 1941 do školy měšťanské z páté třídy. Po roce 1941 byl nařízen výběr na měšťanskou školu. Rozhodujícím kritériem pro přijetí do měšťanské školy byl prospěch. Děti, které nesplnily požadavky na prospěch, se dále vzdělávaly v obecné škole. Docházelo také k rušení některých typů škol. Tyto kroky měly vést ke snížení vzdělanosti českého obyvatelstva.⁸⁰

Vládním nařízením ze 14. srpna 1941 č. 300 Sb. se z národních škol staly školy výběrové. Žáci s lepším prospěchem mohli navštěvovat národní školu, zbytek absolvoval docházku v obecné škole. Počet žáků v jednotřídní škole byl stanoven na 50, na školách vícetřídních na počet 60 žáků.⁸¹

Změnila se i skladba předmětů. Posílena byla výuka německého jazyka. Změnou náplně prošly i ostatní předměty, protože cílem výuky byl požadavek „*aby vychovávala českou mládež k loajálnímu postoji vůči Velkoněmecké říši*“⁸² I proto byla ve školním roce 1941 - 42 zastavena výuka dějepisu na českých školách. „*Česká zemská škol. rada pro Čechy oznamuje svým výnosem z 19. března 1942 č. I-669 z. r. 1942, že ji ministerstvo školství sdělilo, že se zastavuje i nadále až do konce r. 1941-42 vyučování dějepisu na čes. školách všeho druhu.*“⁸³

Změnil se i rozsah vyučování na šest dní v týdnu a známkování se od školního roku 1943 - 44 rozšířilo o šestý stupeň.

---

⁸⁰ Srov. ŠPRINGL, Jan. Školství za Protektorátu Základní rozdělení protektorátních škol. In *Školákem za protektorátu projekt Památníku Terežín* [online]. © 2016 [cit. 2018-01-29]. Dostupné na WWW: <<https://skolakemvprotektoratu.pamatnik-terezin.cz/index.php/kolstvi-za-protektoratu>> .

⁸¹ Srov. *Volkschule in Boleschin. Obecná škola v Bolešinech. Schulchronik. Školní kronika.* Dostupné na WWW: < http://www.portafontium.eu/iipimage/30460280/soap-kt_01254_skola-bolesiny-1940-1962_0010?x=-366&y=-214&w=2187&h=1125>, s. 8.

⁸² ŠPRINGL, Jan. Školství za Protektorátu Základní rozdělení protektorátních škol. In *Školákem za protektorátu projekt Památníku Terežín* [online]. © 2016 [cit. 2018-01-29]. Dostupné na WWW: <<https://skolakemvprotektoratu.pamatnik-terezin.cz/index.php/kolstvi-za-protektoratu>> .

⁸³ *Volkschule in Boleschin. Obecná škola v Bolešinech. Schulchronik. Školní kronika.* Dostupné na WWW: < http://www.portafontium.eu/iipimage/30460280/soap-kt_01254_skola-bolesiny-1940-1962_0010?x=-366&y=-214&w=2187&h=1125>, s. 11.

Pro učitele doba Protektorátu přinesla také mnoho změn. Museli absolvovat kurzy výuky německého jazyka, splňovat politickou a rasovou způsobilost pro výkon svého povolání.⁸⁴

Vyučování bylo na mnoha místech přerušováno, ať už z bezpečnostních důvodů při hrozcích náletech, nebo byly některé školní budovy zabírány pro potřeby armády a válečné výroby.

Po konci druhé světové války byla do výuky zavedena ruština, politická výchova a vlastivěda. Tyto nové vyučovací předměty byly zařazeny do výuky ve školním roce 1945-46. *„V tomto škol. roce jest zavedena nově ruština od 4. post. roč. a politická výchova od 3. post. roč. Vlastivěda dělí se nyní na učení o vlasti a učení o přírodě.“*⁸⁵ Učebnice zůstaly, jen se z nich nevyučovala fašistická ideologie. *„Ministerstvo školství povolilo užívání dosavadních učebnic s tím, aby se z nich vyloučily prvky fašistické a protidemokratické.“*⁸⁶

5.2 Škola Bolešiny v letech 1939 – 1948

Označení budovy bolešinské školy se změnilo z názvu Škola na Volksschule – Obecná škola. Stejnou germanizací prošlo i razítko školy a všechny školní dokumenty. *„Podle výnosu m.š.a.n.o. z 4. VIII 1940 č. 6040 odstraněn byl nápis „Škola“ a opatřena plechová tabule s nápisem: Volksschule – Obecná škola.“*⁸⁷ Učitelé museli v roce 1940 doložit, že nejsou židovského vyznání, a to křestním listem svým, svých rodičů a prarodičů.⁸⁸

27. ledna 1941 se v bolešinské škole začalo s povinnou výukou němčiny. Učitelé, tak jak bylo nařízeno, absolvovali kurzy německého jazyka s následnou zkouškou. Od roku 1942 se zvýšil počet vyučovacích hodin němčiny. *„Pan ministr školství a nár. osvěty výnosem ze 13. I. 1942 č. 164.988/41-I/I nařídil toto, aby od začátku 2. pololetí*

---

⁸⁴ Srov. ŠPRINGL, Jan. Školství za Protektorátu Základní rozdělení protektorátních škol. In *Školákem za protektorátu projekt Památníku Terežín* [online]. © 2016 [cit. 2018-01-29]. Dostupné na WWW: <<https://skolakemvprotektoratu.pamatnik-terezin.cz/index.php/kolstvi-za-protektoratu>> .

⁸⁵ *Volksschule in Boleschin. Obecná škola v Bolešinech. Schulchronik. Školní kronika.* Dostupné na WWW: < http://www.portafontium.eu/iipimage/30460280/soap-kt_01254_skola-bolesiny-1940-1962_0010?x=-366&y=-214&w=2187&h=1125>, s. 35.

⁸⁶ Tamtéž, s. 35.

⁸⁷ Tamtéž, s. 4.

⁸⁸ Srov. Tamtéž, s. 4.

bylo vyučováno německému jazyku ve více týdenních hodinách, 1. a 2. post. roč. ve 4 týdenních hodinách, 3. - 5. post. roč. v 7 týdenních hodinách, 6. – 8. post. roč. v 6 týdenních hodinách.⁸⁹ Počet vyučovacích hodin německého jazyka se nařízením ministra školství ze dne 20. 9. 1943 č. 82678/42 znovu zvýšil v roce 1943, a to u 5. ročníků na 8 hodin týdně a u 6. – 8. ročníků na 7 hodin týdně.⁹⁰

Důsledky okupace na školu zaznamenala také školní kronika. Škola musela reagovat na významné dny Velkoněmecké říše. Jednalo se zejména o výročí jmenování Adolfa Hitlera, oslavy jeho narozenin, narozenin prezidenta Emila Háchy, výročí smrti Reinharda Heydricha a vzniku Protektorátu.⁹¹

„V rozhlasovém projevu byla zdůrazněna státnická osobnost Vůdcova a státnická prozíravost tohoto tvůrce Nové Evropy, Neumdlévající statečnost říše branné moci chrání Evropu a zajišťuje všem pracujícím klid a bezpečnost. Ve svazku s Velkoněmeckou říší pod vedením Vůdcovým kyne též českému národu šťastná budoucnost a trvalý mír.“⁹²

Průběh války ovlivnil chod školy i prostory školní budovy. Pod schody školní budovy byl zřízen protiletický kryt, učitelé museli projít kurzy protiletické obrany. Děti se podílely na sběru kaštanů, šípků, papíru a železa pro potřeby armády.

Dále děti procházely povinnými zdravotními prohlídkami, protože německá říše potřebovala zdravé jedince. Byly vyžadovány pravidelné zdravotní prohlídky ve školách. Ty byly v kronice pravidelně zaznamenávány. Přesto se škole nevyhnuly některé epidemie a škola musela být v průběhu války několikrát uzavřena z důvodu výskytu záškrtu, černého kašle, tyfu a dětské obrny. V kronice ze školního roku 1941 - 1942 se uvádí: *„Jako skoro každoročně, tak i letos objevil se na zdejší škole záškrť. Onemocněla žákyně I. tř. M. Králová a byla odvezena do nemocnice.“*

---

⁸⁹ *Volkschule in Boleschin. Obecná škola v Bolešinech. Schulchronik. Školní kronika.* Dostupné na WWW: < http://www.portafontium.eu/iipimage/30460280/soap-kt_01254_skola-bolesiny-1940-1962_0010?x=-366&y=-214&w=2187&h=1125>, s. 10.

⁹⁰ Srov. Tamtéž, s. 21.

⁹¹ Srov. ŠPRINGL, Jan. Školství za Protektorátu Základní rozdělení protektorátních škol. In *Školákem za protektorátu projekt Památníku Terežín* [online]. © 2016 [cit. 2018-01-29]. Dostupné na WWW: <<https://skolakemvprotektoratu.pamatnik-terezin.cz/index.php/kolstvi-za-protektoratu>> .

⁹² *Volkschule in Boleschin. Obecná škola v Bolešinech. Schulchronik. Školní kronika.* Dostupné na WWW: < http://www.portafontium.eu/iipimage/30460280/soap-kt_01254_skola-bolesiny-1940-1962_0010?x=-366&y=-214&w=2187&h=1125>, s. 29.

Na návrh obv. lékaře J. Holého uzavřena I. tř. od 5. – 13. listopadu. Třída byla umyta a vydesinfikována.“⁹³

V roce 1943 bylo vydáno nařízení zemského inspektora p. Josefa Schustra ohledně odstranění náboženských symbolů ze tříd, což rozpoutalo vlnu nevole mezi veřejností. Rodiče žáků museli podepsat prohlášení, že děti budou i nadále dobrovolně docházet na výuku náboženství. Zároveň Schustrovo nařízení změnil počet vyučovacích dnů v týdnu. *„Dále se tímto nařízením zavádí na všech školách šest týdenních dní vyučovacích.*“⁹⁴ Ještě v roce 1943 získaly české školy právo na navrácení křížů do tříd, což bylo v Bolešinech okamžitě provedeno. *„Připisem školské úřadovny ze dne 20. 10. 1943 č. 559 smí býti na přání učitele náboženství vyvěšen kříž v učebnách na vedlejší stranu. Kříže v obou učebnách byly ihned zavěšeny.*“⁹⁵

V roce 1943 byl řídící učitel Gregora povolán k povinnému pracovnímu válečnému nasazení. Správa školy byla předána třídní učitelce Antonii Šperlové, která vyučovala střídavě obě třídy.⁹⁶

V roce 1945 bylo vydáno nařízení, které zakazovalo dodávat palivo do škol. Zároveň musely být v bolešinské škole vyklizeny třídy kvůli ubytování uprchlíků. 11. února přijelo do Bolešín 82 německých uprchlíků, převážně žen a dětí. Bolešinská škola na to musela reagovat přerušением výuky. Žáci dostávali domácí úkoly a učitelé vypomáhali na úřadech. *„Dne 13. února dostávaly naše děti domácí úlohy před školou v zimě a drobném dešti, zatímco německé děti z hořejšího okna na ně plivaly. Proti tomu ovšem bylo zakročeno.*“⁹⁷

Po nástupu nové vedoucí pro uprchlíky byla ve škole z jejího popudu zřízena jedna učebna pro děti. Od 16. dubna 1945 se v ní čtyři dny v týdnu vyučovaly české děti, dva dny německé. Z důvodu sílících náletů na klatovské letiště a město Plzeň ale bylo vyučování opět zastaveno. Poslední dny války jsou v kronice zpracovány podrobně, je z nich cítit chaos a strach. Ten byl způsoben jednak zmatkem v táboře pro uprchlíky a dále příjezdem německých vojáků, kteří prosili o jídlo. Z Bolešín, ale i z ostatních

---

⁹³ *Volkschule in Boleschin. Obecná škola v Bolešinech. Schulchronik. Školní kronika.* Dostupné na WWW: < http://www.portafontium.eu/iipimage/30460280/soap-kt_01254_skola-bolesiny-1940-1962_0010?x=-366&y=-214&w=2187&h=1125>, s. 14.

⁹⁴ Tamtéž, s. 20.

⁹⁵ Tamtéž, s. 21.

⁹⁶ Srov. Tamtéž, s. 21.

⁹⁷ Tamtéž, s. 29.

obcí uprchlíci odjeli do Janovic. Květen se nesl ve znamení osvobození. 5. května začal hlásit Český rozhlas naším rodným jazykem, že Plzeň je osvobozena. 6. května odjeli z Bolešín za doprovodu amerických vojáků poslední němečtí vojáci.⁹⁸

Řídící učitel pan Gregora se vrátil z povinného pracovního nasazení a snažil se zahájit co nejdříve vyučování. V provizorních prostorách v obecní kanceláři začal vyučovat již 11. května 1945.⁹⁹

Z kroniky je patrná radost ze svobody, ale také zklamání ze zdevastované školy. Řídící učitel Jindřich Gregora, který nastoupil na činnou vojenskou službu, žádal obec i lidi, aby pomohli s úklidem školy, ale bezvysledně. Až 23. září mu byla umožněna dovolená a několik místních lidí bylo ochotno pomoci s opravou školy. První svobodné vyučování bylo zahájeno 16. října. Z vojenské služby se řídící Gregora vrátil natrvalo 8. prosince 1945. V době Gregorova působení je zjevné, že škola prošla modernizací. Byl zakoupen například promítací přístroj, který sloužil k promítání filmů.¹⁰⁰

Akce školy

I přes všechna omezení a těžké válečné období se učitelé snažili pokračovat ve školních vánočních besídkách a opravách budovy. Škola se dočkala nové pumpy na zahradě, byl také zaveden rozhlas do tříd.

Škola také organizovala výlety do bližšího i vzdáleného okolí. Někteří žáci mohli díky nim zažít poprvé jízdu vlakem. Žáci navštívili například hrad Rabí, šumavská jezera, v Praze strávili dva dny. Jeden z nejnáročnějších výletů, který děti v té době podnikly, byl výlet na zámek Hluboká a rybník Bezdrev. Děti vstávaly ráno v půl jedné.

Pan řídící Jindřich Gregora nebyl jen výborným učitelem, ale významně obohacoval i kulturní a společenské dění v obci. Pořádal promítání filmů i pro dospělé, různé besedy, působil jako knihovník, člen MNV a kronikář obce.¹⁰¹

---

⁹⁸ Srov. *Volkschule in Boleschin. Obecná škola v Bolešinech. Schulchronik. Školní kronika.* Dostupné na WWW: < http://www.portafontium.eu/iipimage/30460280/soap-kt_01254_skola-bolesiny-1940-1962_0010?x=-366&y=-214&w=2187&h=1125>, s. 30 – 34.

⁹⁹ Srov. Tamtéž, s. 33.

¹⁰⁰ Srov. Tamtéž, s. 77.

¹⁰¹ Srov. Tamtéž, s. 86.

6 Vývoj málotřídního školství v Bolešinech v letech 1948 - 1989

6.1 Obecná východiska školství v Čechách v letech 1948-1989

Oslavy ukončení druhé světové války a radost z nabyté svobody skončily 20. února 1948, kdy podala demisi Benešova vláda. Pan prezident Beneš jmenoval 25. února novou komunistickou vládu v čele s Klementem Gottwaldem. Prezident Beneš následně 7. června odstoupil a v červnu byl novým prezidentem zvolen Gottwald. Touto změnou v politickém zřízení státu se školy dostaly na dlouhé roky pod vliv vládnoucí komunistické strany.¹⁰²

21. dubna 1948 schválilo Ústavodárné národní shromáždění nový školský zákon. Zákon č. 95/1948 Sb. přinesl snížení počtu žáků v jedné třídě na 40 a dále zavedl jednotné osnovy pro všechny typy škol. Těmito zákonnými opatřeními se měly všechny školy dostat na stejnou úroveň výuky.¹⁰³ Mezi hlavní zásady školského zákona patřilo jednotné, povinné a bezplatné vzdělání pro všechny a prodloužení povinné školní docházky z osmi na devět let.

„Existence málotřídních škol s osmi ročníky je nejtěžší obžalobou buržoazního školství v Československu, a musela proto prakticky vzít za své již v roce 1945, od kdy jsou děti 6. - 8. ročníku soustavně zařazovány na školy II. stupně, a zanikla zcela školským zákonem z roku 1948, který stanovil, že děti dokončivší s úspěchem 5. ročník jsou povinny chodit do školy II. stupně. Omezení počtu ročníků z osmi na pět je největším pokrokem ve vývoji málotřídních škol. Po tomto opatření bylo možno stanovit stejné výchovné a vyučovací úkoly pro školy víceřídni i málotřídní. Nynější málotřídní škola se tedy od I. – V. třídy na škole plně organizované liší pouze v organizaci a ve formách práce, nikoli v obsahu vyučování.“¹⁰⁴

---

¹⁰² Srov. PAVELČÍKOVÁ, Nina. Klíčové mezníky vývoje ČSR po roce 1945. In *Moderní dějiny Vzdělávací portál pro učitele, studenty a žáky* [online]. Poslední aktualizace 3. 4. 2012 [cit. 2018-02-14]. Dostupné na WWW: <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/klicove-mezniky-vyvoje-csr-po-roce-1945/>, s. 23-27.

¹⁰³ Srov. Zákon č. 95/1948 Sb., o základní úpravě jednotného školství (školský zákon), ve znění platném k 21. 4. 1948.

¹⁰⁴ MUSIL, Fraňo. *Organizace a formy vyučování na málotřídních školách*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1958, s. 11.

Nejvyšším státním školským orgánem se stalo Ministerstvo školství a osvěty, které spravovalo školy prostřednictvím nižších školních úřadů. Základní školství místní spravovaly národní výbory.

Změnou ve školském zákoně z roku 1953 se povinná školní docházka snížila z devíti na osm let.¹⁰⁵ I nadále zůstalo prioritou vychovávat děti v duchu marxismu - leninismu a pro potřeby socialistického společenství. Pro základní školy byly vydány nové početnice a slabikáře. Dále byla upravena skladba předmětů. Vlastivěda přešla do českého jazyka, navýšil se počet hodin matematiky a náboženství se stalo nepovinným předmětem. „Podle výnosu MŠO uveřejněného na zač. školního roku, stává se náboženství nepovinným předmětem. Rodiče žáků rozhodnou sami, zda chtějí nebo nechtějí, aby jejich dítě bylo vyučováno náboženství nebo ne.“¹⁰⁶

Změnu přinesl až rok 1960, kdy vstoupil 28. 12. v platnost nový zákon č. 186/1960 Sb., o soustavě výchovy a vzdělávání, který prodloužil povinnou docházku opět na devět let.¹⁰⁷ Tento zákon kromě změny v délce povinné školní docházky nijak výrazně nezměnil školský systém. Změna se dotkla především osnov. Byly pořízeny nové početnice a slabikáře a posílena výuka o jednu hodinu tělesné výchovy týdně.¹⁰⁸

Platnost zákona z roku 1960 ukončil až zákon č. 29/1984 Sb., o soustavě základních a středních škol, platný od 4. dubna 1984. Povinná školní docházka se prodloužila na 10 let.

6.2 Škola Bolešiny v letech 1948 - 1989

Vývoj školy v Bolešinech se po přijetí zákona č. 95/1948 Sb. v roce 1948 podřizoval vládnoucí komunistické straně a nijak nevybočoval z dění té doby.

„Od 1. září 1948 nastává důležitá změna a přeměna dosavadního školství. Školy obecné mění se na školy národní, měšťanské na školy střední čili školy II. stupně

¹⁰⁵ Srov. Zákon č. 31/1953 Sb., o školské soustavě a vzdělávání učitelů (školský zákon), ve znění platném k 7. 5. 1953.

¹⁰⁶ *Volkschule in Boleschin. Obecná škola v Bolešinech. Schulchronik. Školní kronika.* Dostupné na WWW: < http://www.portafontium.eu/iipimage/30460280/soap-kt_01254_skola-bolesiny-1940-1962_0010?x=-366&y=-214&w=2187&h=1125>, s. 68.

¹⁰⁷ Srov. Zákon č. 186/1960 Sb., o soustavě výchovy a vzdělávání (školský zákon), ve znění platném k 28. 12. 1960.

¹⁰⁸ *Volkschule in Boleschin. Obecná škola v Bolešinech. Schulchronik. Školní kronika.* Dostupné na WWW: < http://www.portafontium.eu/iipimage/30460280/soap-kt_01254_skola-bolesiny-1940-1962_0010?x=-366&y=-214&w=2187&h=1125>, s. 98.

*a posléze gymnasia a ostatní školy střední na školy III. stupně. Všechny tyto změny jsou provedeny na základě nového školského zákona. Škola národní tj. škola I. stupně jest pro děti 1. – 5. post. roč. děti starší odcházejí povinně do školy střední, kde jest též výchova společná (chlapci i děvčata). Nové učební osnovy stanoví počet hodin pro vyuč. předměty a novou náplň učiva. Celé vyučování a výchova děje se v duchu lidově demokratické republiky.*¹⁰⁹

1. dubna 1950 se učitelé dočkali nového platového zákona, který konečně přinesl slušné ocenění za náročnou práci a odměny za mimoškolní činnost. „*Od 1. dubna 1950 jest placena mzda učitelstvu podle nového platového zákona. Za tím účelem provádí se převod do nových platů a vyplňování nezbytných dotazníků a hlášení. Tímto plat. zařazením dostává se učitelstvu skutečně slušný plat za práci školní i mimoškolní a připočteme-li odměnu za přespočetné hodiny a pedagogické odměny jest finanční situace velmi pěkná. Zvláště na venkovské jednotřídky bylo pamatováno význačným způsobem. Namáhavá práce učitelů těchto škol byla nyní po mnoha a mnoha letech teprve oceněna.*“¹¹⁰

Odchod žáků pátých ročníků do škol II. stupně ovlivnil počet tříd bolešinské školy. Škola se ve školním roce 1948-49 po padesáti šesti letech změnila z dvojtřídní na jednotřídní. „*Školní rok začal dne 1. září, ve středu. Poprvé po 56 letech zmenšila se naše škola na školu jednotřídní. Počet dětí v celé škole jest 33. Jest zajímavé připomenouti, že před 30 – 35 lety bylo ve škole jen v jedné třídě přes 70 dětí, stropy obou tříd se prohýbaly pod tíhou dětí. Nyní máme jen jednu třídu a možno počítati s tím, že v nejbližších letech klesne počet dětí na naší škole pod 30.*“¹¹¹

Po roce 1948 byl patrný sílící vliv komunistického zřízení na chod školy. Škola se musela podílet na plnění prvního pětiletého plánu, učitelé museli plnit socialistické závazky učitelů, účastnit se politických školení a besed, stali se členy revolučního odborového hnutí (dále také ROH). Ředitel i učitelé museli v době prázdnin pracovat v zemědělství, na místním národním výboru (dále také MNV) a podávat přehled o těchto brigádnických hodinách. Také procházeli řadou politických školení a poté pořádali přednášky pro veřejnost. Z řídicího učitele se stal ředitel národní školy a škola

---

¹⁰⁹ *Volkschule in Boleschin. Obecná škola v Bolesínech. Schulchronik. Školní kronika.* Dostupné na WWW: < http://www.portafontium.eu/iipimage/30460280/soap-kt_01254_skola-bolesiny-1940-1962_0010?x=-366&y=-214&w=2187&h=1125>, s. 49.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 59.

¹¹¹ Tamtéž, s. 48.

dostala nový název Národní škola. Byla založena Pionýrská organizace (dále také PO), kterou vedla většinou učitelka místní školy. Stučkování pionýrů se účastnili zástupci MNV, komunistické strany Československa (dále také KSČ), Sdružení rodičů a přátel školy (dále také SRPŠ). PO se zúčastňovala brigád, úklidu obce, sběru bylin, besídek. Škola také navázala spolupráci s místním jednotným zemědělským družstvem (dále také JZD). Děti vystupovaly na různých oslavách a besídkách národního výboru a tehdejších spolků. Oslavy se nesly v duchu tehdejšího státního zřízení. Slavily se nejen významné dny naše, ale i významné události týkající se Sovětského svazu. Přes silný vliv komunistického režimu ale ve škole nadále probíhala výuka náboženství, předmět byl nepovinný.¹¹²

I přes všechny změny, které přineslo nové politické zřízení, škola žila svými osobitými problémy. Obavy vyvolávaly nejen kázeňské přestupky žáků, ale i nezáměr rodičů o školu, nezdravá strava dětí nebo třeba množství úkolů pro učitele mimo rámec jejich povolání.

„Vzhledem k množení případů nekázně škol. mládeže v několika místech okresu byl nucen školský referát obrátiti se se žádostí na ředitelství škol, aby působili v tom směru na své žactvo. Ovšem že škola nepřestává vychovávat ke kázní a slušnému chování. Stává se však, že se musí též dávat vina i rodině žáka, která netrestá děti a nevšímavě přihlíží i ke značným mravním pokleskům svých dětí.“¹¹³

Ve školním roce 1949 -50 se díky akci na zvelebování škol probíhající v plzeňském kraji bolešinská škola dočkala nových učebnic a postupně i nového vybavení. Škola měla nový nábytek, lavice. Bylo zakoupeno i mnoho pomůcek – např. ve školním roce 1954 – 55 byly zakoupeny gramofon, promítačka, květiny.¹¹⁴

Také byly v pololetí školního roku 1950-51 zavedeny žákovské knížky.¹¹⁵

Pan ředitel si stěžoval jak na velkou zaměstnanost rodičů, kteří nemají na děti čas, i na nezáměr dospělých a mládeže o pomoc při školních akcích. *„Rodiče dětí jsou denně*

---

¹¹² Srov. *Volkschule in Boleschin. Obecná škola v Bolešinech. Schulchronik. Školní kronika.* Dostupné na WWW: < http://www.portafontium.eu/iipimage/30460280/soap-kt_01254_skola-bolesiny-1940-1962_0010?x=-366&y=-214&w=2187&h=1125>, s. 68.

¹¹³ Tamtéž, s. 59.

¹¹⁴ Srov. Tamtéž, s. 77.

¹¹⁵ Srov. Tamtéž, s. 60.

seznamování s pracemi a prospěchem svých dětí. Ovšem také řada rodičů nehledí s pochopením na tato upozornění učitelů. ¹¹⁶

V roce 1954 došlo k rozšíření spádových obcí školy o obce Kroměždice a Domažličky a rázem narostl počet žáků bolešinské školy na 52. Škola se opět rozšířila na dvojtřídní a ve druhé třídě začala vyučovat paní učitelka Zdenka Benešová. Ta působila na škole do roku 1958. Bohužel vlivem umístěnek se začaly učitelky střídát tak, že jejich působení nebylo delší, než dva školní roky. Vždy se jednalo o začínající učitelky, které bylo potřeba uvést do jejich náročného povolání. Pan řídící si stěžoval ve školní kronice, že mu tyto změny přináší velkou zátěž. *„Ředitel školy hned z počátku seznamoval s. učit. M. Šteflou o povinnostech učitele. O dětech, o výchově, o životě vesnice atd. I napsané různé připomínky jí dal, aby z nich mohla čerpat, aby co nejlépe pochopila život vesnického učitele a vychovatele. Výsledky však dají na sebe čekat delší dobu, protože teprve časem a praxí a hlavně chutí a zápallem stane se člověk učitelem a vychovatelem.* ¹¹⁷

Ve školním roce 1960-61 v návaznosti na nové osnovy obdržela škola nové slabikáře a početnice, zvýšil se počet hodin TV na tři hodiny týdně.¹¹⁸ O potřebě rozšíření ze dvou na tři hodiny týdně tělesné výchovy se diskutuje i nyní v souvislosti s životním stylem současné generace dětí i rodičů.

Rovněž zmínka v kronice: *„Oba vyučující se zúčastnili o letošních prázdninách 14-ti denního kursu polytechnické výuky.* ¹¹⁹, svědčí již v těchto letech o potřebě technického vzdělávání a nedostatku kvalifikovaných osob z technických oborů na trhu práce.

V šedesátých letech školní lékař upozorňoval na zdravotní stav dětí. Měly by jíst kvalitnější jídlo, ne mlsnoty, více se hýbat *„Podle úsudku škol. lékaře by měly děti raději chodit pěšky, otužovat se, nepřejídat se a jíst více chleba a jednoduché svačiny a nikoliv mlsnoty, rohlíky, dorty a salámy. A měl velkou pravdu.* ¹²⁰

---

¹¹⁶ *Volkschule in Boleschin. Obecná škola v Bolesínech. Schulchronik. Školní kronika.* Dostupné na WWW: < http://www.portafontium.eu/iipimage/30460280/soap-kt_01254_skola-bolesiny-1940-1962_0010?x=-366&y=-214&w=2187&h=1125>, s. 85.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 92.

¹¹⁸ Srov. Tamtéž, s. 98.

¹¹⁹ Tamtéž, s. 98

¹²⁰ *Základní škola a mateřská škola Bolesíny, příspěvková organizace: Školní kronika aneb dějiny naší školy od roku 1962 – 1972.* Uložena v soukromém archivu Jindřicha Gregory, nestránkováno.

Ve školním roce 1963-64 ředitel dále poukazuje na to, že je nutné, aby se všechny složky veřejného života zabývaly školním děním a péčí o mládež. Aby učitelská profese získala na vážnosti a důležitosti, která k tomuto povolání náleží. *„Jest na místě připomenout, a to s ohledem na budoucí čtenáře této kroniky (dostane-li se jim ještě do rukou), že zájem o školu a osvětu byl v posledních snad 3 voleb. obdobích stále a stále klesající a i rada MNV ztratila nakonec zájem docela. V důsledku dřívějšího zaměstnávání učitelů mimoškolními úkoly pohlíželo se na ně zde jako na osoby, jimž se jen povinnosti ukládají a zvyšují, ale nehledělo se na to, že se tu ocitl řed. školy nakonec sám obklopen úkoly, které se na něho kupí jak od MNV, KSČ, MLK, ČČK, OÚNZ, ČSS, sběr surovin atd.“*¹²¹ Dnešní vedoucí zaměstnanci ve školství vnímají problém pracovního přetížení velmi podobně.

Dále bylo třeba řešit i chod školy po stránce technické. Budovala se nová školní zahrada, původní byla zabrána pro výstavbu kulturního domu Bolešiny, škola dostala náhradou jiný pozemek poblíž školní budovy. S realizací nové školní zahrady pomáhalo zemědělské družstvo.

Rok 1968 prožívali lidé v Bolešinech jako velké zklamání z okupace spojeneckých vojsk. Vyvstávaly otázky proč? Nedávno proběhlo cvičení spojeneckých armád, které se vedlo v přátelském duchu a náhle projížděli vesnicí vojáci těch samých armád se samopaly a tanky. Podle zpráv pana ředitele si všichni přáli zklidnění situace a klid na práci. Ředitel Gregora události roku 1968 popisuje v kronice: *„Na počátku školního roku 1968/69 byl proveden zápis, který se uvádí na pravou míru tímto prohlášením: Spojenecká vojska varšavské smlouvy pod vedením SSSR musela vstoupiti 21. srpna 1968 na území našeho státu. Jak bylo v r. 1969 zjištěno byla připravována na území ČSSR kontrarevoluce za vedení pravicových a oportunistických skupin a to i v KSČ.“*¹²²

Školní rok 1971-72 by nebyl ničím výjimečný, žáci strávili školní rok jako každý jiný, ale přesto tento rok skončil jinak, než obvykle, a to výměnou na pozici ředitele školy. Dosavadní ředitel pan Jindřich Gregora odešel po 33 letech působení v Bolešinech do důchodu a na jeho místo nastoupila dosavadní učitelka paní Zdenka

---

¹²¹ Základní škola a mateřská škola Bolešiny, příspěvková organizace: Školní kronika aneb dějiny naší školy od roku 1962 – 1972, nestránkováno.

¹²² Tamtéž, nestr.

Holá. Za jejího působení ve škole proběhla velká rekonstrukce, kdy byla za pomoci rodičů vyměněna okna, dveře, okapy.¹²³

Výměnou předsedy SRPŠ začalo toto sdružení lépe pracovat. Aktivně se podílelo na akcích školy i na úpravách školní budovy.

Ve škole byly prováděny kontroly školní inspekcí. Paní ředitelka byla opakovaně napomínána za špatné politické orientování školy. Inspekci především vadila stále probíhající výuka náboženství a byla dokonce vybízena k odstranění křesťanských symbolů v okolí školy. *„Byla jsem pochválena za výborné vědomosti žáků, ale důrazně napomenuta, že škola není zřejmě dobře politicky orientována, když se tu vyučuje náboženství. Bylo podotknuto, že ani svatý obraz na sousedním domě a křížky pod a nad školou nesvědčí o mém politickém postoji. Bylo mi vřele doporučeno, abych se postarala o likvidaci jmenovaného.“*¹²⁴ I přes všechna tato úskalí se náboženství přestalo vyučovat až ve školním roce 1978 – 79. Z kroniky bohužel nelze vyčíst, jakým způsobem se podařilo paní ředitelce udržet výuku náboženství až do tohoto školního roku.

Z důvodu poklesu žáků se škola stala na jeden školní rok 1974 – 75 jednotřídní s počtem 21 dětí. V dalších letech se počet dětí naštěstí zvýšil a mohla být opět otevřena druhá třída.

Nelze opomenout ani mimoškolní činnost žáků. S ohledem na dnešní dobu, kdy stále více vstupuje do popředí smysluplné a kvalitní trávení času i po vyučování, je důležité si připomenout, jakým vývojem mimoškolní pedagogika prošla a jak se odrážela v této konkrétní škole. V osmdesátých letech byl patrný rozmach zájmových útvarů. Žáci měli možnost navštěvovat v rámci školy několik kroužků, pohybové hry, dovedné ruce, paličkování, pěvecko-recitační a zdravotní kroužek.

Zajímavou informací získanou z dobových zápisů je i žádost o povolení zřízení školní družiny ve školním roce 1988 – 89. Tato žádost byla zamítnuta z důvodu nedostatku financí. Školní družina byla zřízena až v roce 1990.

---

¹²³ Srov. *Základní škola a mateřská škola Bolešiny, příspěvková organizace: Školní kronika aneb dějiny naší školy od roku 1972*, nestránkováno.

¹²⁴ Tamtéž, nestr.

Rok 1989 – 90 byl z dnešního pohledu přelomovým nejen díky listopadovým událostem, ale ještě jedna významná změna nastala. Do školy nastoupil nový pan učitel Michael Burianek. Ten se stal v roce 1996 ředitelem školy. V této funkci je do současnosti a významně utváří dnešní podobu školy a podílí se na modernizaci vybavení.¹²⁵

Změna politického zřízení přinesla po letech totalitního režimu svobodu do škol, nejen oslovením paní/ pane.

Akce školy

Žáci se pravidelně podíleli na sběru bylin i odpadových hmot. Pravidelně se účastnili kulturních akcí v obci, ať už to byl karneval, oslavy MDŽ. Za působení paní Zdenky Holé škola pokračovala v akcích z let minulých. Byly pořádány vánoční besídky, dětské karnevaly, školní výlety, návštěvy divadla. Žáci školy se aktivně zúčastňovali různých soutěží a olympiád.¹²⁶

---

¹²⁵ Srov. *Základní škola a mateřská škola Bolešiny, příspěvková organizace: Školní kronika aneb dějiny naší školy od roku 1972*, nestránkováno.

¹²⁶ Srov. Tamtéž, nestránkováno.

7 Vývoj málotřídního školství v Bolešinech po roce 1989

7.1 Obecná východiska školství v Čechách po roce 1989

V současné době většina škol a školských zařízení funguje od 1. 1. 2003 v právní subjektivitě ve formě příspěvkových organizací jako samostatné právnické osoby. To platí i pro málotřídní školu v Bolešinech.¹²⁷

Základní právní rámec školství dává zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, zkráceně školský zákon, na kterém se parlament České republiky usnesl dne 24. září 2004.¹²⁸

Tento zákon upravuje předškolní, základní, střední, vyšší odborné a některé jiné vzdělávání ve školách a školských zařízeních, stanovuje podmínky, za nichž se vzdělávání a výchova uskutečňuje, vymezuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob při vzdělávání a stanoví působnost orgánů vykonávajících státní správu a samosprávu ve školství.¹²⁹

Zákon jako hlavní zákonná norma obnovuje / upravuje kromě jiného například zřizování školských rad, které známe již z minulosti. Nově zavádí rámcové vzdělávací programy, které nahrazují původní vzdělávací programy (osnovy) a dává školám poměrně velkou svobodu při tvorbě školního kurikula.¹³⁰

Zda-li přenesená zodpovědnost na školy bude mít kladný účinek, ukáže až budoucnost. Zatím ze současných zápisů ve školní kronice a z neformálních rozhovorů s řediteli škol a s pedagogickými zaměstnanci naší i jiných škol soudím, že školská reforma a směr, kterým se české školství od roku 1989 ubírá, přinesl obrovskou administrativní zátěž, vyčerpání pedagogů i řídicích zaměstnanců na všech typech škol, rušení fungujícího a kvalitního, roztržitost vzdělávání.

Na zákon navazuje množství prováděcích předpisů ve formě vyhlášek, doporučení, nařízení a metodických pokynů. Samotný zákon a další prováděcí předpisy jsou

---

¹²⁷ Srov. BURIANEK, Michael. Základní škola a mateřská škola Bolešiny, příspěvková organizace: Výroční zpráva o činnosti školy školní rok 2016/2017. In *ZŠ a MŠ Bolešiny* [online]. 2017, posl. aktualizace 28. 8. 2017 [cit. 2018-02-02]. Dostupné na WWW: <http://www.skolabolesiny.cz/dokumenty-ke-stazeni/>, s. 3.

¹²⁸ Srov. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění platném k 10. 11. 2004.

¹²⁹ Srov. Tamtéž.

¹³⁰ Srov. Tamtéž.

v současné době novelizovány bohužel tak často, že běžný zaměstnanec školství se v nich přestává orientovat.

Chybí ale hlavní dokument české vzdělávací soustavy. Tím je Národní program vzdělávání. Ten by měl být nadstavbou všech školských právních norem nezávisle na politickém rozložení sil v České republice a měl by určovat směr vzdělávání na delší časové období. V našem právním státě se dosud nenašla politická shoda ke schválení tohoto zásadního dokumentu. Přitom tento dokument vychází přímo z tohoto zákona. V §3 odst. 1 jmenovaný zákon jasně říká:

„Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen "ministerstvo") zpracovává Národní program vzdělávání, projednává jej s vybranými odborníky z vědy a praxe, s příslušnými ústředními odborovými orgány, příslušnými organizacemi zaměstnavatelů s celostátní působností a s kraji a předkládá jej vládě k projednání. Vláda předkládá Národní program vzdělávání Poslanecké sněmovně a Senátu Parlamentu ke schválení. Národní program vzdělávání rozpracovává cíle vzdělávání stanovené tímto zákonem a vymezuje hlavní oblasti vzdělávání, obsahy vzdělávání a prostředky, které jsou nezbytné k dosahování těchto cílů. Národní program vzdělávání ministerstvo zveřejňuje vždy způsobem umožňujícím dálkový přístup.“¹³¹

Po technické stránce nastalo v České republice za posledních několik let výrazné zlepšení podmínek ke vzdělávání. Již v roce 2002 byl prvním velkým projektem podporujícím modernizaci škol projekt „Internet do škol“, zkráceně INDOŠ. Projekt byl součástí vládní strategie zavádění informačních a komunikačních technologií do všech oblastí života naší společnosti a také do vzdělávání. Jeho cílem bylo zvýšit úroveň vybavení všech základních škol v České republice moderní infrastrukturou – počítači, tiskárnami. Instalovat ve školách počítačové sítě a připojit každou školu na internet. Byl realizován vládou ČR, konkrétně Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky.¹³²

Díky tomuto projektu, jehož celková výše dosahovala téměř jedné miliardy korun, se všechny základní školy v ČR, skokově dostaly na úroveň vyspělých základních škol v Evropské unii.

---

¹³¹ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění platném k 10. 11. 2004, §3, odst.1.

¹³² Srov. *Základní škola a mateřská škola Bolešiny, příspěvková organizace: Školní kronika aneb dějiny naší školy od roku 1972*, nestránkováno.

V dalších letech následovalo několik dalších projektů financovaných převážně ze zdrojů Evropské unie, které do škol zavedly další moderní informační technologie – tablety, interaktivní dotykové tabule, vizualizéry a další.

7.2 Škola Bolešiny po roce 1989

Málotřídní škola v Bolešinech byla dle záznamů ze školní kroniky díky moderně smýšlejícím řídícím učitelům vždy nadstandardně vybavena. Pochopitelně ve srovnání s danou dobou. Ze zápisů školních kronik je ale vidět, že dobré vybavení ne vždy bylo dostatečně využíváno a vedlo ke zkvalitnění výuky. To platilo ve vzdálenější, ale i v současné době.

O tom, že již neplatí argumenty z minulosti o nízké vybavenosti málotřídních škol, svědčí i fakt, že škola získala již v roce 1995 jako první v okrese Klatovy počítač.¹³³

I přes všechny změny, kterými škola prošla po sametové revoluci, byla největší událostí výstavba nové školní budovy a následné stěhování školy. Původní budova byla nevyhovující kvůli vlhkosti a plísním. Na stávající mateřskou školu byla přistavena dvě patra, jedno pro potřeby základní školy a ve druhém vznikly tři obecní byty. Díky panu starostovi Václavu Boublíkovi získali děti i učitelé nové, moderní prostory pro výuku, školní družinu i školní jídelnu. Navíc je budova školy na klidném a bezpečném místě.¹³⁴

Je zajímavé, že ještě v devadesátých letech rodiče neměli zájem o prodloužení provozu školní družiny. Provoz do 15 hodin byl zcela dostačující. Ale v současné době, kdy družina funguje do 16,30, žádají rodiče o prodloužení provozu.¹³⁵

Bolešinská škola se v průběhu času proměnila v malou moderní vesnickou školu rodinného typu. V současné době jsou ve škole v Bolešinech integrovány 4 součásti – mateřská škola, základní škola, školní družina i školní jídelna. Nikdy v minulosti neměla škola tolik tříd - 2 třídy MŠ, 3 třídy ZŠ, 2 oddělení školní družiny, školní jídelna má téměř 100 strážníků. V základní škole se vzdělává 52 žáků, což je za posledních 50 let nejvyšší počet. Díky vybavenosti a skvělé image do ní dochází i děti z obcí, které nejsou spádové. Škola se prezentuje jako přátelská k přírodě, spolupracuje

---

¹³³ Srov. *Základní škola a mateřská škola Bolešiny, příspěvková organizace: Školní kronika aneb dějiny naší školy od roku 1972*, nestránkováno.

¹³⁴ Srov. Tamtéž, nestr.

¹³⁵ Srov. Tamtéž, nestr.

s Národním parkem Šumava. Děti mají možnost zažít ve spolupráci s tímto subjektem zajímavé výlety i vzdělávací programy.¹³⁶

V letošním roce proběhla také kontrola České školní inspekce, která potvrdila nejen kvalitu výchovného a vzdělávacího procesu, ale i výbornou vybavenost pomůckami pro výuku.

V dnešní době, kdy stále více získává na důležitosti smysluplné trávení volného času jako prevence proti patologickým jevům, škola také pamatuje na mimoškolní činnost. O tom svědčí i pestrá nabídka devatenácti zájmových útvarů. K těm nejvíce navštěvovaným patří pohybové hry, fotbal, zpívánky, paličkování, hra na flétnu a také obnovený divadelní kroužek. V těchto aktivitách pomáhají pedagogům i dobrovolníci nejen z řad rodičů.¹³⁷

Činnost školní družiny, která navazuje na školní výuku i zájmové útvary probíhá ve dvou odděleních. Aktivity jsou zaměřené zejména na sport, turistiku, výtvarné a pracovní činnosti a přípravu na školní vyučování.¹³⁸

V prostředí málotřídních škol je oproti velkým městským školám sníženo nebezpečí šikany. V malém počtu dětí a důvěrně známém prostředí v rodinách se náznaky šikany objevují velmi zřídka. Pokud už k něčemu takovému dojde, pedagogové ve škole reagují okamžitě a ve spolupráci s rodiči i ostatními dětmi se daří tyto problémy s úspěchem řešit.

Akce školy

K největším akcím školy patřila oslava sto let od otevření školy, 17. června 1995 a dále potom otevření nové školní budovy v roce 2000.¹³⁹

---

¹³⁶ Srov. BURIANEK, Michael. Základní škola a mateřská škola Bolešiny, příspěvková organizace: Výroční zpráva o činnosti školy školní rok 2016/2017. In *ZŠ a MŠ Bolešiny* [online]. 2017, posl. aktualizace 28. 8. 2017 [cit. 2018-02-02]. Dostupné na WWW: <http://www.skolabolesiny.cz/dokumenty-ke-stazeni/>, s. 3.

¹³⁷ Srov. *Základní škola a mateřská škola Bolešiny, příspěvková organizace: Školní kronika aneb dějiny naší školy od roku 1972*, nestránkováno.

¹³⁸ Srov. Tamtéž, nestr.

¹³⁹ Srov. Tamtéž, nestr..

Škola se snaží navázat na svoji historii. Organizuje ve spolupráci s obcí mnoho akcí, které jsou kladně přijímány veřejností. Pořádá pravidelně vánoční besídku, maškarní karneval, dětské dny, vítání občánků, oslavy Dne matek, stromkové slavnosti a jiné. I touto činností se snaží vést děti k tradičním hodnotám.¹⁴⁰

---

¹⁴⁰ Srov. *Základní škola a mateřská škola Bolešiny, příspěvková organizace: Školní kronika aneb dějiny naší školy od roku 1972*, nestránkováno.

Závěr

Zmapovat dlouhou historii školy v Bolešinech byl nelehký úkol. Největší těžkostí bylo shromáždění dostupných materiálů. Dále potom prostudování a orientace ve školních kronikách a zákonech, které ovlivňovaly chod školy po celou dobu její existence. Vzhledem k množství zápisů a omezenému rozsahu práce bylo těžké najít ty nejdůležitější momenty historie školy tak, aby byl splněn cíl bakalářské práce. Důležité informace jsem získala nejen z archivu a dostupné literatury, ale i od ředitelů škol v okolí. Další stěžejní materiály jsem studovala z internetových zdrojů.

Svou práci jsem nakonec strukturovala do sedmi kapitol. V první kapitole jsem představila obec, ve které se tato konkrétní škola nachází. Ve druhé části jsem se zaměřila na samotnou historii a současnost základní školy. Druhá část byla pro větší přehlednost členěna do pěti kapitol. První se věnovala založení a historii obecné školy do roku 1918, druhá historii školy v letech 1918 – 1939. Třetí kapitola popsala období druhé světové války a čtvrtá se zabývala obdobím po roce 1948 do roku 1989. Poslední kapitola zmapovala vývoj školy po roce 1989 do současnosti.

Na základě zjištěných informací usuzuji, že škola vždy ovlivňovala dění v obci. Nesloužila pouze jako výchovný a vzdělávací ústav, ale obohacovala kulturní a společenské dění v obci. Stejně tak učitelé působící na místní škole utvářeli podobu školy i obce. Podíleli se na zvyšování vzdělanosti a informovanosti obyvatelstva.

I když vyhledávání dochovaných dokumentů bylo velmi obtížné a časově náročné, byla tato činnost pro mne velmi obohacující. V dnešní době, kdy stále více zaznívá nespokojenost učitelů se svým postavením a množstvím úkolů na ně nakládaných, jsem si uvědomila, že každá doba si nesla své starosti a problémy. Život a postavení učitelů nebyly nikdy jednoduché. My máme tu výhodu, že máme svobodu a klid pro svoji práci, aniž si to někdy uvědomujeme. Ale ať už škola procházela jakýmkoliv historickým obdobím, vždy byla důležitá osobnost pedagogů, kteří se snažili dětem obohatit školní léta nejen o vědomosti, ale zároveň i o zážitky. To dokládají zmínky o školních akcích a výletech.

Na příkladu jedné konkrétní školy jsem chtěla ukázat proměny a vývoj výchovného a vzdělávacího procesu v málotřídních školách.

V současné době jsou z mého pohledu málotřídní školy na mnohem vyšší úrovni než v minulosti. Stejně tak role učitelů ve výchovném a vzdělávacím procesu a jejich postavení v malé obci se ve srovnání s minulostí zlepšilo. V některých oblastech najdeme i tak shodu a kontinuitu z let minulých. V následujících odstavcích chci výše uvedená tvrzení doložit argumenty:

Postavení školy v obci, podpora obce, státu

Postavení školy v obci se v celé řadě parametrů výrazně zlepšilo. Školy, a nejen ty základní, se staly ve většině případů chloubou každé obce. Důkazem mohou být nejen málotřídní školy okresu Klatovy, které jsem navštívila. Zlepšení je patrné téměř v každé obci – opravené zateplené budovy s vyměněnými okny, hezky upravené okolí. Zásahu na tom mají především zřizovatelé.

Moderní vybavení škol

Z počátku škola v Bolešinech nepatřila mezi úspěšné a dobře vybavené školy. Svědčí o tom zápisy v obecní i ve školních kronikách. Učitelé si často pomůcky museli obstarávat sami a řídící učitel se všemožně snažil na obci vyprosít finanční prostředky na lepší vybavení. Postupem času se za pomoci státu i obce setřel značný rozdíl mezi městskou a vesnickou školou, mezi plnotřídní a málotřídní, mezi školou v pohraničí a ve vnitrozemí.

Dnešní vybavení škol je na nesrovnatelně vyšší úrovni a i škola v Bolešinech se proměnila v moderní konkurenceschopnou školu. Škola sídlí v nové bezbariérové budově, splňuje přísné hygienické požadavky. Je vybavena moderním nábytkem, pomůckami a má skvělé zázemí a podmínky pro svůj další rozvoj. Ten je bohužel do značné míry závislý na demografickém vývoji regionu.

Vnímání postavení učitele

Současné vnímání postavení učitele je podle mého názoru nyní na vysoké úrovni. Zápisy v kronikách ovšem často ukazují, že učitel byl v obci Bolešiny spíše vnímán jako „obecní sluha“ a ne vždy byl oblíben. Na učitele byly někdy psány anonymy, vandalové ničili školní zahradu, rozbíjeli okna školy, což se dnes neděje. Těžko z dnešního pohledu soudit, nakolik byly zápisy v kronice subjektivním názorem pisatele a nakolik byly realitou.

V současné době jsou učitelé v obci Bolešiny z mé vlastní zkušenosti respektováni a pro rodiče, veřejnost i pro zřizovatele (Obec Bolešiny) jsou rovnocenní partneři. Zlepšily se i pracovní a platové podmínky.

Pracovní zatížení

Pracovní zatížení a nárůst administrativy vnímali a vnímají pedagogové v proměnách času shodně. Podle zápisů v kronice je jasně patrné, že už i v minulosti vnímali učitelé nároky na ně kladené negativně. I když pojem vyhoření ještě nebyl na seznamu lékařských diagnóz.

Další vzdělávání pedagogů

Jediná oblast, kde v minulosti byla úroveň vyšší než dnes, je další vzdělávání učitelů. Již několik let je velmi diskutovanou oblastí českého školství tzv. kariérní řád, který by měl zlepšit postavení učitele, ale také zavést jasná pravidla a systém do dalšího vzdělávání pedagogů. Pro velký odpor bylo jeho schválení a realizace v praxi již několikrát odloženo. Přitom v minulosti bylo zcela běžné, že učitel nezačínal po škole učit jako plnohodnotný učitel a musel absolvovat určité stupně dalšího vzdělávání tak, aby se z tzv. pomocného učitele, který mohl učit pouze pod dozorem, stal plnoprávný samostatně učící člen pedagogického sboru. V současné době díky vzrůstajícímu množství požadovaných úkolů panuje mezi pedagogy značná nechuť dalšího vzdělávání, někteří kolegové označují díky projektům EU současný stav českého školství v této oblasti i za stav „převzdělanosti“.

Veřejné funkce učitele

Učitel v obci byl vždy člověkem veřejně činným. Jak popisují kroniky, často i proti své vůli byl zahrnut množstvím funkcí, které s menším či větším zaujetím vykonával. Byl promítačem kina, členem nejrůznějších spolků, byl nucen navštěvovat veřejné akce, zapojovat se do dění v obci, být aktivní. To samé se žádá i od dnešních pedagogů. Z role pedagoga se tak učitelé dostávají do další, jakési nadstavbové role, kdy je mimo jejich hlavní poslání vzdělávat a vychovávat, po nich požadováno množství jiných aktivit, ne vždy zcela souvisejících s jejich profesí. To vnímají dnešní pedagogové, i ti v minulosti jako negativní a velmi vyčerpávající. Tento jev je spíše patrný v malé obci než ve městech.

Životní styl žactva

Názor, že stačí důkladně poznat minulost, protože vše už tu v nějaké jiné podobě někdy bylo, platí i ve vnímání životního stylu. Odborníci dnes zkoumají, lékaři radí a v médiích se neustále řeší negativní vliv životního stylu, obezita, nezdravé stravování, rozmazlování, pohodlnost dětí atd. Na téměř totožné stesky učitelů jsem ale narazila opakovaně v kronikách již před mnoha desítkami let. I tehdy učitelé poukazovali na nesprávný styl života, vybízeli k lepšímu trávení času, nerozmazlování dětí a jejich menší pohodlnosti.

Kázeňské problémy, konflikty, komunikace s rodiči a veřejností

Vztahy učitelů a žáků, řešení kázeňských problémů, nevhodné chování žactva bylo, je a asi vždy bude předmětem mnoha diskuzí, ale i námětem filmů nebo knih. To je rovněž patrné ze zápisů v kronikách málotřídní školy v Bolešinech. Otázkou zůstává míra a vnímání závažnosti prohřešků. Tehdejší vnímání kázně a dnešní stížnosti pedagogů například na vzrůstající agresivitu žáků vůči zaměstnancům školy se mi jeví dle mého zkoumání historie školy jako nesrovnatelné. Velmi podobně jsou vnímány konflikty a komunikace s rodiči, jejich nezájem spolupracovat se školou a účast na školních akcích.

Potřeba polytechnického vzdělávání

Zajímavým jevem, který se již také objevil v minulosti, je potřeba polytechnického vzdělání mládeže. V současné době i v minulosti měly školy podporovat logické uvažování, matematické schopnosti, technické dovednosti a řemeslnou zručnost svých žáků, jelikož trh práce spolu se vrůstajícím technickým pokrokem vyžadoval nedostatkové zboží – člověka schopného pracovat ve stále více složitějších technických oborech.

Použitá literatura

Tištěné prameny

KASPER, Tomáš; KASPEROVÁ, Dana. *Dějiny pedagogiky*. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2429-4.

KŘÍŽ, Martin. *Bolešiny Historie a současnost*. Klatovy: Arkáda, 2010. ISBN neuvedeno.

KŘÍŽ, Martin. *Bolešinská škola 120. výročí založení*. „b.m.“: Obec Bolešiny. ISBN neuvedeno.

MUSIL, Fraňo. *Organizace a formy vyučování na málotřídních školách*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1958. ISBN neuvedeno.

PETLÁK, Erich. *Málotriedna škola*. Bratislava: Metodické centrum, 1998. ISBN 80-88796-7.

PRŮCHA, Jan. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178 584-9.

SEDLÁČEK, August. *Hrady, zámky a tvrze Království českého - 9. díl Klatovsko*. Praha: Argo, 1996, ISBN 80-7203-041-8.

TRNKOVÁ, Kateřina. Vývoj málotřídních škol v druhé polovině 20. století. In *Studia paedagogica U11 Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4143-9.

TUPÝ, Karel. Aktuální problémy realizace projektu 1. stupně základní školy. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978. ISBN neuvedeno.

Základní škola a mateřská škola Bolešiny, příspěvková organizace: Školní kronika aneb dějiny naší školy od roku 1972. Uložena na Základní škole a mateřské škole Bolešiny.

Základní škola a mateřská škola Bolešiny, příspěvková organizace: Školní kronika aneb dějiny naší školy od roku 1962 - 1972. Uložena v soukromém archivu Jindřicha Gregory.

100 LET SDH BOLEŠINY SRAZ RODÁKŮ 2000. „b.m.“: „b.n.“, 2000,. ISBN
neuvedeno.

Zákon č. 95/1948 Sb., o základní úpravě jednotného školství (školský zákon), ve znění
platném k 21. 4. 1948.

Zákon č. 31/1953 Sb., o školské soustavě a vzdělávání učitelů (školský zákon), ve znění
platném k 7. 5. 1953.

Zákon č. 186/1960 Sb., o soustavě výchovy a vzdělávání (školský zákon), ve znění
platném k 28. 12. 1960.

Zákon č. 29/1984 Sb., o soustavě základních a středních škol (školský zákon), ve znění
platném k 4. 4 1984.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném
vzdělávání (školský zákon), ve znění platném k 10. 11. 2004.

Elektronické a nepublikované dokumenty

BURIANEK, Michael. *Základní škola a mateřská škola Bolešiny, příspěvková organizace: Výroční zpráva o činnosti školy školní rok 2016/2017*. In ZŠ a MŠ Bolešiny [online]. 2017, posl. aktualizace 28. 8. 2017 [cit. 2018-02-02]. Dostupné na WWW: <<http://www.skolabolesiny.cz/dokumenty-ke-stazeni/>>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Bolešiny (okres Klatovy) vybrané údaje za obec. Český statistický úřad [online]. [cit. 2018-02-25]. Dostupné na WWW: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31588&u=VUZEMI_43_555835#4=&w=>>.

MORKES, František. Tereziánská reforma v českém školství. In Metodický portál inspirace a zkušenosti učitelů [online]. 2006, [cit. 2018-01-15]. Dostupné na WWW: <<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/827/terezianska-reforma-v-ceskem-skolstvi.html/>>.

PAVELČÍKOVÁ, Nina. Klíčové mezníky vývoje ČSR po roce 1945. In *Moderní dějiny Vzdělávací portál pro učitele, studenty a žáky* [online]. Poslední aktualizace 3. 4. 2012 [cit. 2018-02-14]. Dostupné na WWW: <<http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/klicove-mezniky-vyvoje-csr-po-roce-1945/>> .

ŠPRINGL, Jan. Školství za Protektorátu Základní rozdělení protektorátních škol. In *Školákem za protektorátu projekt Památníku Terezín* [online]. © 2016 [cit. 2018-01-29]. Dostupné na WWW: <<https://skolakemvprotektoratu.pamatnik-terezin.cz/index.php/kolstvi-za-protektoratu>> .

VALIŠOVÁ, Alena; KASÍKOVÁ, Hana. *Pedagogika pro učitele. 2. rozšířené a aktualizované vydání*. [online] Praha: Grada Publishing, 2011, [cit. 2018-01-15]. ISBN 978-80-247-3357-9. Dostupné na WWW: <https://books.google.cz/books?id=rhC9ki4EEg8C&pg=PA74&lpg=PA74&dq=%C5%99%C3%A1d+%C5%A1koln%C3%AD+a+vyu%C4%8Dovac%C3%AD+1870&source=bl&ots=7PQT3wV1IQ&sig=WJu_aRz64_aHqY4NKD8HWVgUQX8&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwiUhOHAgrXZAhWGmbQKHZboBKUQ6AEINDAD#v=onepage&q=%C5%99%C3%A1d%20%C5%A1koln%C3%AD%20a%20vyu%C4%8Dovac%C3%AD%201870&f=false>.

VANČUROVÁ, Jindřiška. Re: Informace o počtu málotřídních škol a počtu žáků. [elektronická pošta]. Message to: Lada Štěrbová. 5. března 2018 [cit. 5. 3. 2018]. Osobní komunikace, citováno se svolením autora.

Zákoník říšský pro království a země v radě říšské zastoupené: Čís. 159. Nařízení ministerstva věcí duchovních a vyučování ze dne 29. září 1905, jímžto se vydává definitivní řád školní a vyučovací pro školy obecné a měšťanské. [online]. In *Virtuální knihovna právních předpisů, Říšská sbírka zákonů*. [online] Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, [cit.20. 2. 2018]. Dostupné na WWW: <<https://is.muni.cz/do/1499/el/estud/praf/ps09/dlibrary/web/rs.html>>.

Kronika školní 1892 – 1915: Kronika školní Obecná škola v Bolešinech. Státní okresní archiv Klatovy, číslo fondu: 1254, značka fondu: Škola Bolešiny, datace 1892 – 1975, inventář: 0328, dokument: inv. č.: 158, signatura: ŠK 10, dig. záznam: 001. Dostupné také na WWW: <<http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-kt/01254-skola-bolesiny-1892-1975>>.

Kronika školní: Kronika obecné školy Bolešiny. Státní okresní archiv Klatovy, číslo fondu: 1254, značka fondu: Škola Bolešiny, datace 1915 – 1934, inventář: 0328, dokument: inv. č.: 159, signatura: ŠK 11, dig. záznam: 002. Dostupné na WWW: <<http://www.portafontium.eu/chronicle/soap-kt/01254-skola-bolesiny-1915-1934>>.

Pamětní kniha Obce „Bolešiny“: Kronika obce Bolešiny. Státní okresní archiv Klatovy, číslo fondu: 714, značka fondu: AO Bolešiny, datace 1924 - 1926, inventář: 0076, dokument: inv. č.: 5, signatura: OK 7, dig. záznam: 001. Dostupné na WWW: <http://www.portafontium.eu/iipimage/30460140/soap-kt_00714_obec-bolesiny-1924-1926_0010>.

Volkschule in Boleschin. Obecná škola v Bolešinech. Schulchronik. Školní kronika. Státní okresní archiv Klatovy, číslo fondu: 1254, značka fondu: Škola Bolešiny, datace 1940 - 1962, inventář: 0328, dokument: inv. č.: 161, signatura: ŠK 13, dig. záznam: 004. Dostupné na WWW: <http://www.portafontium.eu/iipimage/30460280/soap-kt_01254_skola-bolesiny-1940-1962_0010?x=-366&y=-214&w=2187&h=1125>.

Seznam zkratk

ČČK – Český červený kříž

ČSR – Československá republika, Československo

ČSS – Česká strana socialistická

JZD – Jednotné zemědělské družstvo

KSČ – Komunistická strana Československa

MNV – Místní národní výbor

MLK – Městská lidová knihovna

MŠO – Ministerstvo školství a osvěty

OÚNZ – Okresní ústav národního zdraví

ROH – Revoluční odborové hnutí

SRPŠ – Sdružení rodičů a přátel školy

Obrazové přílohy

Obr. 1 Původní školní budova	i
Obr. 2 Školní rok 1967/68	i
Obr. 3 Školní budova po rekonstrukci, rok 1974.....	ii
Obr. 4 Nová školní budova, rok 2001.....	ii
Obr. 5 Školní třída rok 1972/73	iii
Obr. 6 Učebna po realizaci projektů, rok 2016.....	iii
Obr. 7 Současná učebna pro I. a II. ročník	iv

Obr. 1 Původní školní budova¹⁴¹

Obr. 2 Školní rok 1967/68¹⁴²

---

¹⁴¹ Soukromý archiv Mgr. Michaela Buriánka.

¹⁴² Tamtéž.

Obr. 3 Školní budova po rekonstrukci, rok 1974¹⁴³

Obr. 4 Nová školní budova rok 2001¹⁴⁴

---

¹⁴³ Soukromý archiv Mgr. Michaela Buriánka.

¹⁴⁴ Tamtéž.

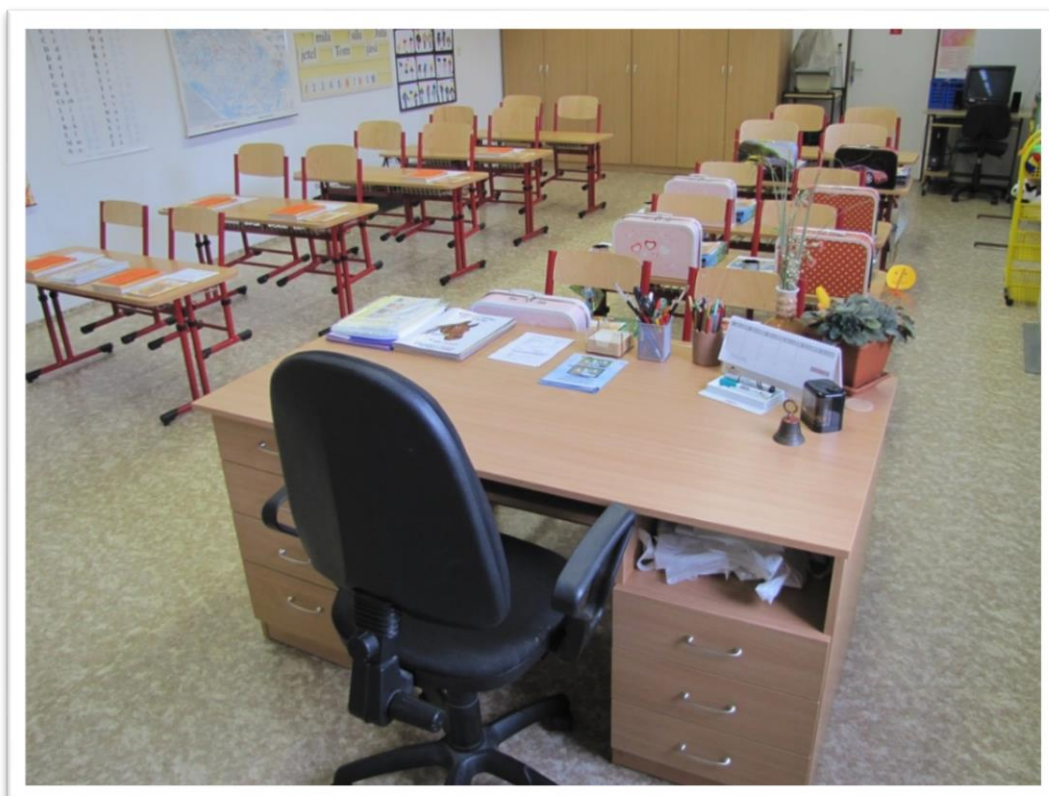
Obr. 5 Školní třída rok 1972/73¹⁴⁵

Obr. 6 Učebna po realizaci projektů rok 2016¹⁴⁶

¹⁴⁵ Soukromý archiv Mgr. Michaela Buriánka.

¹⁴⁶ Tamtéž.

Obr. 7 Současná učebna pro I. a II. ročník¹⁴⁷

---

¹⁴⁷ Soukromý archiv Mgr. Michaela Buriánka.

ABSTRAKT

ŠTĚRBOVÁ L. *Historie málotřídní školy v Bolešinech.*

České Budějovice 2018. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky.

Vedoucí práce: PhDr. Bc. Zuzana Svobodová, Ph.D.

Klíčová slova: Bolešiny, škola, žáci, pedagog, výuka, zákony, kronika.

Práce se zabývá historií a vývojem málotřídní školy v obci Bolešiny. První část je věnována založení a historii obecné školy do roku 1918, druhá historii školy v letech 1918 – 1939. Třetí popisuje období druhé světové války, čtvrtá se zabývá obdobím po roce 1948 do roku 1989. Poslední část mapuje vývoj školy po roce 1989 do současnosti.

ABSTRACT

ŠTĚRBOVÁ L. *The history of the small-class elementary school in Bolešiny.*

České Budějovice 2018. Thesis. South Bohemia Univerzity in České Budějovice. Theological Faculty. Pedagogic Department.

Head of the thesis: PhDr. Bc. Zuzana Svobodová, Ph.D.

Keywords: Bolešiny, school, pupils, teacher, teaching, laws, chronicle.

The thesis deals with the history and development of a small-class elementary school in the village of Bolešiny. The first part deals with the founding and history of the general school until 1918, the second history of the school between 1918 and 1939. The third part describes the period of the Second World War, the fourth deals with the period after 1948 to 1989. The last part maps the development of the school after 1989 up to the present.